

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România ([www.csm1909.ro](http://www.csm1909.ro)) și al Institutului European din România” ([www.ier.ro](http://www.ier.ro)). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania ([www.csm1909.ro](http://www.csm1909.ro)) and the European Institute of Romania ([www.ier.ro](http://www.ier.ro)). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Curtea (Adunarea plenară)

## CAUZA BROGAN ȘI ALȚII ÎMPOTRIVA REGATULUI UNIT

(Cererea nr. 11209/84; 11234/84; 11266/84; 11386/85)

Hotărâre

Strasbourg

29 noiembrie 1988

### **În cauza Brogan și alții\*,**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, reunită în plen, în temeiul art. 50 din Regulamentul Curții, și compusă din R. RYSSDAL, *președinte*, J. CREMONA, Thór VILHJÁLMSSON, D. BINDSCHEDLER-ROBERT, F. GÖLCÜKLÜ, F. MATSCHER, J. PINHEIRO FARINHA, L.-E. PETTITI, B. WALSH, Sir Vincent EVANS, R. MACDONALD, C. RUSSO, R. BERNHARDT, A. SPIELMANN, J. DE MEYER, J. A. CARRILLO SALCEDO, N. VALTICOS, S. K. MARTENS, E. PALM, precum și M.-A. EISSEN, *grefier*, și H. PETZOLD, *grefier adjunct*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 27 mai și 28 octombrie 1988,  
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

### **Procedura**

1. Curtea a fost sesizată la 15 iulie 1987 de către Comisia Europeană a Drepturilor Omului („Comisia”) și la 3 august 1987 de către Guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord („Guvernul”) în termenul de trei luni prevăzut la art. 32 § 1 și la art. 47 (art. 32-1, art. 47) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”). La originea cauzei se află patru cereri (nr. 11209/84, 11234/84, 11266/84 și 11386/85) îndreptate împotriva Regatului Unit, adresate Comisiei în temeiul art. 25 la 18 octombrie 1984, 22 octombrie 1984, 22 noiembrie 1984 și, respectiv, 8 februarie 1985 de

---

\* Nota grefierului: Cauza are numărul 10/1987/133/184-187. Al doilea set de cifre indică anul în care Curtea a fost sesizată; primul set de cifre indică ordinea acesteia în lista de cauze introduse în anul respectiv; ultimele două seturi de cifre indică ordinea cauzei pe rolul Curții și, respectiv, ordinea din lista de cereri introductive (către Comisie) adresate Curții de la înființarea acesteia.

către Terence Brogan, Dermot Coyle, William McFadden și Michael Tracey, cetățeni britanici.

2. Cererea Comisiei făcea trimitere la art. 44 și la art. 48, precum și la declarația prin care Regatul Unit a recunoscut jurisdicția obligatorie a Curții (art. 46). Obiectul cererii Comisiei, la fel ca și cel al cererii Guvernului, era acela de a fi obținută o decizie prin care să se stabilească dacă faptele cauzei indicau existența unei încălcări, de către statul pârât, a obligațiilor acestuia care decurgeau din art. 5, coroborat cu art. 13 din convenție.

3. Ca răspuns la întrebarea adresată în conformitate cu art. 33 § 3 lit. (d) din Regulamentul Curții, fiecare reclamant a declarat că dorește să participe la procedura în fața Curții și a desemnat avocatul care urma să îl reprezinte (art. 30).

4. În compunerea camerei au fost incluși *ex officio* Sir Vincent Evans, judecătorul ales de cetățenie britanică (art. 43 din convenție), și domnul R. Ryssdal, președintele Curții [art. 21 § 3 lit. (b)]. La 27 august 1987, în prezența grefierului, vicepreședintele Curții, delegat de Președintele Curții, a desemnat prin tragere la sorți ceilalți cinci membri, și anume B. Walsh, A. Spielmann, A. Donner, J. De Meyer și J. A. Carrillo Salcedo (art. 43 *in fine* din convenție și art. 21 § 4 din regulament). În consecință, J. Pinheiro Farinha, judecător supleant, l-a înlocuit pe domnul Donner, care nu a putut participa la examinarea cauzei în camera de consiliu (art. 22 § 1 și art. 24 § 1 din regulament).

5. Domnul Ryssdal și-a asumat funcția de președinte al Camerei (art. 21 § 1 din regulament).

Prin intermediul grefierului, acesta a consultat opiniile agentului guvernamental, ale delegatului Comisiei și ale avocatului reclamanților cu privire la necesitatea unei proceduri scrise (art. 37 § 1 din regulament).

În continuare, în conformitate cu dispozițiile și instrucțiunile din partea președintelui Camerei, memoriul Guvernului a fost depus la grefă la 14 decembrie 1987, iar memoriul reclamanților la 18 ianuarie 1988.

La 14 martie 1988, secretarul Comisiei a informat grefierul că delegatul va prezenta observațiile sale în cursul ședinței.

La 24 februarie și, respectiv, 18 martie 1988 au fost depuse la grefă documente suplimentare de către agentul guvernamental și, respectiv, reprezentanții reclamanților.

6. Prin scrisoarea primită la 23 noiembrie 1987, Comisia permanentă pentru drepturile omului din Belfast a cerut încuviințarea de a prezenta observații scrise (art. 37 § 2 din regulament). La 2 decembrie 1987, președintele a admis cererea, însă cu anumite condiții. Comentariile au fost depuse la grefă la 19 ianuarie 1988.

7. La 15 martie 1988, după ce a consultat, prin intermediul grefierului, persoanele care urmau să compare în fața Curții, președintele a stabilit pentru 25 mai 1988 data deschiderii procedurii orale (art. 38 din regulament).

8. La 23 martie 1988, Camera a decis să se desesizeze în favoarea Adunării plenare a Curții (art. 50 din regulament).

9. Ședința a fost publică și a avut loc în clădirea Curții Europene a Drepturilor Omului, Strasbourg, la data stabilită. Chiar înaintea deschiderii, Curtea a ținut o ședință pregătitoare.

Au compărut în fața Curții:

- pentru Guvern:

domnul M. WOOD, consilier juridic,

din partea Foreign and Commonwealth Office (Departamentul pentru Afaceri Externe și Commonwealth),

*agent,*

Sir Nicholas LYELL, Q.C., *Solicitor-General,*

domnul A. CAMPBELL, Q.C.,

domnul N. BRATZA, Q.C.,

*consilier;*

- pentru Comisie:

domnul H. DANELIUS,

*delegat;*

- pentru reclamanți:

domnul R. Charles HILL, Q.C.,  
domnul S. TREACY, *Barrister-at-Law*,  
domnul J. Christopher NAPIER, *solicitor*.

*consilier,*

10. Curtea a ascultat declarațiile lui Sir Nicholas Lyell pentru Guvern, ale domnului Danelius pentru Comisie și ale domnului Hill pentru reclamant. Guvernul a depus la dosar răspunsurile acestora la întrebările adresate de Curte, precum și de unul dintre judecători la 25 mai și, respectiv, 24 iunie 1988.

În fapt

I. Circumstanțele specifice cauzei

#### **A. Terence Patrick Brogan**

11. Primul reclamant, domnul Terence Patrick Brogan, s-a născut în 1961. Acesta este agricultor și are reședința în comitatul Tyrone, Irlanda de Nord.

12. La 17 septembrie 1984, ora 6:15 a.m., ofițeri de poliție l-au arestat la domiciliul său în temeiul art. 12 din Legea din 1984 privind dispozițiile temporare cu privire la prevenirea terorismului [Prevention of Terrorism (Temporary Provisions) Act 1984 „Legea din 1984”]. Ulterior, acesta a fost dus la Gough Barracks, Armagh, unde a rămas în detenție până la punerea sa în libertate la 22 septembrie 1984, ora 5:20 p.m., durata privării de libertate fiind de cinci zile și unsprezece ore.

13. La câteva ore de la arestarea sa, acesta a fost interogat sub suspiciunea implicării sale într-un atac, comis la 11 august 1984 în comitatul Tyrone, asupra unei patrule mobile de poliție, atac care s-a soldat cu decesul unui sergent de poliție și cu rănirea gravă a altui ofițer de poliție. De asemenea, acesta a fost interogat sub suspiciunea de a fi membru al Armatei Republicane Irlandeze („IRA”), organizație interzisă în temeiul Legii din 1984. Acesta a păstrat tăcerea, refuzând să răspundă la întrebările care i-au fost adresate. Mai mult, a întors spatele celor care se ocupau de interogatoriu, uitându-se în podea, la tavan sau la pereți, iar uneori luând poziția de drepti. La 19 și 21 septembrie 1984, a fost vizitat de avocatul său.

#### **B. Dermot Coyle**

14. Al doilea reclamant, domnul Terence Dermot Coyle, s-a născut în 1953. În prezent, acesta este șomer și locuiește în comitatul Tyrone, Irlanda de Nord.

15. La 1 octombrie 1984, ora 6:35 a.m., ofițeri de poliție l-au arestat la domiciliul său în temeiul art. 12 din Legea din 1984. Ulterior, acesta a fost dus la Gough Barracks, Armagh, unde a rămas în detenție până la punerea sa în libertate la 7 octombrie 1984, ora 11:05 p.m., durata privării sale de libertate fiind de șase zile și șaisprezece ore și jumătate.

16. La câteva ore de la arestarea sa, acesta a fost interogat cu privire la instalarea unei mine terestre cu intenția de a ucide membri ai forțelor de securitate la 23 februarie 1984, precum și cu privire la un atac cu bombe incendiare comis la 13 iulie 1984, ambele fapte având loc în comitatul Tyrone. De asemenea, a fost interogat sub suspiciunea de a fi furnizat arme de foc și de a fi membru al IRA. Acesta a păstrat tăcerea tot timpul, cu excepția momentului în care și-a cerut țigările. În timpul unui interogatoriu, a scuipat de câteva ori pe jos și peste masa din sala de interogatoriu. La 3 și 4 octombrie 1984, a fost vizitat de avocatul său.

#### **C. William McFadden**

17. Al treilea reclamant, domnul William McFadden, s-a născut în 1959. Acesta este șomer în prezent și locuiește în Londonderry, Irlanda de Nord.

18. La 1 octombrie 1984, ora 7:00 a.m., un ofițer de poliție l-a arestat la domiciliul său în temeiul art. 12 din Legea din 1984. Acesta a fost dus la centrul de arestare preventivă Castlereagh, Belfast, unde a rămas în detenție până la punerea sa în libertate la 5 octombrie 1984, ora 1:00 p.m., durata privării sale de libertate fiind de patru zile și șase ore.

19. La câteva ore de la arestarea sa, acesta a fost interogat cu privire la uciderea unui soldat în urma unui atac cu bombe comis în Londonderry la 15 octombrie 1983 și uciderea altui soldat în urma unui atac cu bombe incendiare și arme de foc în Londonderry la 23 aprilie 1984. De asemenea, a fost interogat sub suspiciunea de a fi membru al IRA. Cu excepția unui interogatoriu în cadrul căruia a răspuns la câteva întrebări generale, acesta a refuzat să răspundă la orice întrebare adresată. În plus, se ridica periodic în picioare sau se așeza pe podeaua sălii de interogatoriu. La 3 octombrie 1984, a fost vizitat de avocatul său.

#### **D. Michael Tracey**

20. Al patrulea reclamant, domnul Michael Tracey, s-a născut în 1962. Acesta este ucenic tâmplar și locuiește în Londonderry, Irlanda de Nord.

21. La 1 octombrie 1984, ora 6:35 a.m., ofițeri de poliție l-au arestat la domiciliul său în temeiul art. 12 din Legea din 1984. Acesta a fost dus la Comisariatul Castlereagh al Poliției Regale („RUC”), Belfast, unde a rămas în detenție până la punerea sa în libertate la 5 octombrie 1984, ora 6:00 p.m., durata privării sale de libertate fiind de patru zile și unsprezece ore.

22. La câteva ore de la arestarea sa, acesta a fost interogat cu privire la jaful armat comis la oficiile poștale din Londonderry la 3 martie 1984 și 29 mai 1984, precum și cu privire la complicitatea la infracțiunea de omor săvârșită asupra unor membri ai forțelor de securitate. De asemenea, acesta a fost interogat sub suspiciunea de a fi membru al Armatei Naționale Irlandeze de Eliberare (Irish National Liberation Army - „INLA”), organizație teroristă interzisă. Acesta a păstrat tăcerea față de toate întrebările adresate, cu excepția unor întrebări generale, și a încercat să perturbeze interogatoriile lovind în țevile instalației de încălzire din sala de interogatoriu, cântând, fluierând și lovind cu scaunul în pereți și în podea. La 3 octombrie 1984, a fost vizitat de avocatul său.

#### **E. Fapte comune celor patru reclamanți**

23. Toți reclamanții au fost informați de către ofițerul care a efectuat arestarea că sunt privați de libertate în temeiul art. 12 din Legea din 1984 și că există suspiciuni întemeiate privind participarea lor la săvârșirea, pregătirea sau instigarea la acte de terorism în legătură cu situația din Irlanda de Nord. Aceștia au fost preveniți că nu sunt obligați să facă declarații, dar că orice declarație făcută poate fi folosită ca probă.

24. În ziua imediat următoare arestării, fiecare reclamant a fost informat de către polițiști că Secretarul de stat pentru Irlanda de Nord a aprobat prelungirea arestării lor cu încă cinci zile, în temeiul art. 12 alin. (4) din Legea din 1984. Niciunul dintre reclamanți nu a fost adus înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și nu a fost inculpat ulterior punerii în libertate.

### **II. Dreptul și practica interne relevante**

#### **A. Introducere**

25. Starea de urgență din Irlanda de Nord de la începutul anilor ‘70 și amploarea amenințărilor teroriste constituie contextul adoptării Legii din 1974 privind dispozițiile temporare cu privire la prevenirea terorismului („Legea din 1974”). Între 1972 și 1983, peste două mii de decese au fost atribuite actelor de terorism din Irlanda de Nord, în comparație cu

cele aproximativ o sută din Marea Britanie. La mijlocul anilor '80, numărul persoanelor decedate a fost semnificativ mai mic decât la începutul deceniului precedent, însă terorismul organizat a persistat.

26. Legea din 1974 a intrat în vigoare la 29 noiembrie 1974. Aceasta scotea IRA în afara legii și considera infracțiune orice manifestare publică a sprijinului pentru această organizație în Marea Britanie. IRA fusese deja scoasă în afara legii în Irlanda de Nord. De asemenea, legea conferea poliției puteri speciale în materie de arestare și privare de libertate pentru a se putea ocupa mai eficient de amenințarea reprezentată de terorism (*infra*, pct. 30–33).

27. Legea din 1974 urma să fie actualizată la fiecare șase luni de către Parlament pentru a putea, printre altele, să monitorizeze necesitatea folosirii în continuare a puterilor speciale. Astfel, legea a fost actualizată până în martie 1976, când a fost republicată cu anumite modificări.

În temeiul art. 17 din Legea din 1976, puterile speciale urmau să fie reînnoite de către Parlament o dată la fiecare douăsprezece luni. Astfel, Legea din 1976 a fost actualizată anual până în 1984, când a fost republicată cu anumite modificări. Legea din 1984, care a intrat în vigoare în martie 1984, a scos în afara legii atât INLA, cât și IRA. Legea a fost actualizată anual, însă urmează să-și înceteze aplicabilitatea în martie 1989, când Guvernul intenționează să adopte o lege permanentă.

28. Legea din 1976 a fost analizată de Lord Shackleton într-un raport publicat în iulie 1978 și, ulterior, de Lord Jellicoe într-un raport publicat în ianuarie 1983. Rapoarte anuale privind Legea din 1984 au fost prezentate Parlamentului de către Sir Cyril Philips (pentru 1984 și 1985) și Viconte Colville (pentru 1986 și 1987), care a finalizat în 1987 și o analiză mai amplă a modului de aplicare a Legii din 1984.

29. Analizele au fost solicitate de Guvern și prezentate Parlamentului pentru a contribui la determinarea, în continuare, a necesității legislației respective. Autorii analizelor au ajuns în special la concluzia că, având în vedere problemele inerente prevenirii și investigării actelor de terorism, este indispensabilă menținerea puterilor speciale în materie de arestare și privare de libertate. Sugestia ca deciziile privind prelungirea măsurii privative de libertate să fie luate de către instanțe a fost respinsă, în special pe motiv că informațiile care să justifice deciziile respective sunt foarte sensibile și nu pot fi divulgate persoanelor arestate sau avocaților acestora. Din motive diferite, deciziile intră, în mod corespunzător, în competența puterii executive.

## **B. Puterea de a aresta fără mandat prevăzută de Legea din 1984 și de alte legi**

30. Dispozițiile relevante ale art. 12 din Legea din 1984, în esență identice cu cele ale Legii din 1974 și ale Legii din 1976, sunt formulate după cum urmează:

„Art. 12 (1) Un ofițer de poliție poate aresta fără mandat o persoană în privința căreia are suspiciuni întemeiate că este

...

(b) o persoană care este sau a fost implicată în comiterea, pregătirea sau instigarea la acte de terorism cărora li se aplică prezentul titlu din prezentul act;

...

(3) Prezentul titlu din prezentul act se aplică următoarelor acte de terorism:

a) acte de terorism în legătură cu situația din Irlanda de Nord;

...

(4) O persoană arestată în temeiul acestui articol nu trebuie ținută în arest pentru o perioadă mai mare de 48 de ore de la arestarea sa; însă Secretarul de stat poate, în anumite împrejurări, să prelungească perioada de 48 de ore cu durată stabilită de el.

(5) O astfel de perioadă suplimentară nu trebuie să depășească 5 zile în total.

(6) Următoarele dispoziții (obligația de a aduce acuzatul înaintea instanței ulterior arestării sale) nu se aplică unei persoane arestate

...

d) art. 131 din Ordonanța din 1981 a Magistrates' Courts (Irlanda de Nord);

...

(8) Dispozițiile prezentului articol nu aduc atingere oricărei puteri de a aresta aplicabile independent de acest articol.”

31. Conform art. 14 alin. (1) din Legea din 1984, terorismul se definește ca „recurgerea la violență în scopuri politice pentru a răspândi teamă în rândul populației sau al unui segment al populației”. O definiție identică a terorismului în Legea din 1978 privind starea de urgență din Irlanda de Nord [Northern Ireland (Emergency Provisions) Act 1978] a fost considerată de către Camera Lorzilor ca fiind „în termeni generali”, aceasta respingând o interpretare a termenului „terorist” care ar fi fost «mai strictă decât sensul popular pe care termenul „terorist” l-ar avea pentru un ofițer de poliție sau o persoană civilă» [Lord Roskill în cauza *McKee v. Chief Constable for Northern Ireland* (1985) 1 *All England Law Reports* 1, p. 3-4, per Lord Roskill].

32. Art. 131 din Ordonanța din 1981 a Magistrates’ Courts (Irlanda de Nord), declarat inaplicabil prin art. 12 alin. (6) lit. (d) din Legea din 1984 (*supra*, pct. 30), prevede că în cazul în care o persoană arestată fără mandat nu este pusă în libertate în termen de 24 de ore trebuie adusă înaintea instanței (Magistrates’ Court) în cel mai scurt termen, dar nu mai târziu de 48 de ore de la arestarea sa.

33. Legea din 1978 privind starea de urgență din Irlanda de Nord conferea, de asemenea, puteri speciale în materie de arestare fără mandat. Art. 11 prevedea că un ofițer de poliție putea aresta fără mandat o persoană în privința căreia avea suspiciuni că este terorist. Persoana respectivă poate fi ținută în stare de arest până la 72 de ore fără să fie adusă înaintea unei instanțe.

Legea din 1978 a fost modificată prin Legea privind starea de urgență din Irlanda de Nord [Northern Ireland (Emergency Provisions) Act 1987], intrată în vigoare la 15 iunie 1987. Puterile în materie de arestare au fost înlocuite cu puterea de a pătrunde și de a percheziționa diverse spații pentru a aresta, în temeiul art. 12 din Legea din 1984, orice persoană în privința căreia existau suspiciuni că ar fi terorist.

### **C. Exercițarea puterii de arestare în temeiul art. 12 alin. (1) lit. (b) din Legea din 1984**

34. Pentru a efectua o arestare legală în temeiul art. 12 alin. (1) lit. (b) din Legea din 1984, ofițerul care efectuează arestarea trebuie să aibă suspiciuni întemeiate că persoana arestată este sau a fost implicată în comiterea, pregătirea sau instigarea la acte de terorism. De asemenea, o arestare fără mandat trebuie să se conformeze normelor de drept cutumiar („common law”) în vigoare, stabilite de Camera Lorzilor în cauza *Christie v. Leachinsky* [1947] *Appeal Cases* 573 (p. 587 și 600). Persoana arestată trebuie, în mod normal, să fie informată asupra motivului real al arestării sale în momentul arestării sau, în cazul în care există circumstanțe speciale care justifică acest lucru, de îndată ce există o posibilitate rezonabilă de a o informa. Nu este necesară folosirea unui limbaj tehnic sau precis, cu condiția ca persoana arestată să cunoască motivul în esență.

În cauza *Ex parte Lynch* [1980] *Northern Ireland Reports* 126 p. 131, în care persoana arestată a solicitat o ordonanță *habeas corpus*, Înalta Curte a Irlandei de Nord a examinat art. 12 alin. (1) lit. (b). Ofițerul care efectua arestarea l-a informat pe reclamant că îl arestează în temeiul art. 12 din Legea din 1976 deoarece îl suspectează de implicare în activități teroriste. Înalta Curte a hotărât că ofițerul a comunicat temeiul real al arestării și a făcut ceea ce era rezonabil în acele împrejurări pentru a transmite reclamantului natura suspiciunii sale, și anume aceea că reclamantul este implicat în activități teroriste. În consecință, Înalta Curte a constatat că legalitatea arestării nu poate fi contestată sub acest aspect.

35. Suspiciunea ofițerului de poliție care efectuează arestarea trebuie să fie întemeiată, iar pentru a stabili acest lucru instanța trebuie să fie informată cu privire la originile și motivele suspiciunii (decizia judecătorului Higgins în *Van Hout v. Chief Constable of the RUC and the Northern Ireland Office*, decizia Înaltei Curți a Irlandei de Nord, 28 iunie 1984).

## **D. Scopul arestării și privării de libertate în temeiul art. 12 din Legea din 1984**

36. În dreptul comun, nu se procedează la arestarea și privarea de libertate a unei persoane doar în vederea efectuării de cercetări în privința sa. Interogarea unui suspect deoarece există o suspiciune întemeiată că a comis o infracțiune care justifică arestarea este o cauză legitimă pentru arestarea și privarea de libertate fără mandat în cazul în care scopul interogatoriului este acela de a risipi sau a confirma existența unei suspiciuni întemeiate, cu condiția ca persoana să fie adusă înaintea unei instanțe cât mai curând posibil [R. v. Houghton (1979) 68 Criminal Appeal Reports 197 - 205 și Holgate-Mohammed v. Duke (1984) 1 All England Law Reports 1054 - 1059].

Pe de altă parte, în cauza Ex parte Lynch (loc. cit. p. 131), Lord Lowry LCJ a susținut că, în temeiul Legii din 1984, nu este necesară suspiciunea existenței unei anumite infracțiuni pentru a justifica o arestare legală în temeiul art. 12 alin. (1) lit. (b). Acesta a adăugat (ibid.):

[„Mai trebuie observat că o arestare în temeiul art. 12 alin. (1) conduce la o perioadă privativă de libertate autorizată fără formularea unei acuzații. Este posibil să nu se formuleze nicio acuzație; astfel, arestarea nu este în mod obligatoriu [...] prima etapă dintr-un proces penal împotriva unui suspect pentru o învinuire care necesită o anchetă judiciară.”]

## **E. Prelungirea perioadei privative de libertate**

37. În Irlanda de Nord, cererile pentru prelungirea perioadei privative de libertate peste termenul inițial de 48 de ore sunt examinate de către persoane din conducerea poliției din Belfast și apoi sunt transmise Secretarului de stat pentru Irlanda de Nord spre a fi aprobate de către acesta sau, în absența sa, de către un funcționar de rang inferior.

Legea din 1984 (precum precedentele) nu prevede condiții care trebuie îndeplinite pentru prelungirea perioadei inițiale privative de libertate, deși criteriile stricte care au fost dezvoltate în practică sunt enumerate în rapoartele și studiile anexate la memoriul Guvernului.

Conform statisticilor citate în observațiile sale scrise de către Comisia consultativă permanentă pentru drepturile omului din Belfast (*supra*, pct. 6), de la intrarea în vigoare a Legii din 1984, în martie 1984, până în iunie 1987, Secretarul de stat a respins doar puțin mai mult de 2 % din cererile de prelungire formulate de poliție în Irlanda de Nord.

## **F. Căi de atac**

38. Principalele căi de atac de care dispun persoanele private de libertate în temeiul Legii din 1984 sunt să solicite o ordonanță *habeas corpus* și să introducă o acțiune civilă în despăgubire pentru privare de libertate nelegală (*false imprisonment*).

### *1. Habeas corpus*

39. Conform Legii din 1984, o persoană poate fi arestată și privată de libertate în mod legal pentru o perioadă totală de șapte zile [art. 12 alin. (4) și alin. (5) – a se vedea pct. 30 *supra*]. Alin. 5 pct. 2 din Anexa 3 la Legea din 1984 prevede că o persoană privată de libertate în urma unei arestări efectuate în temeiul art. 12 din lege este „considerată a fi în privată de libertate în mod legal atunci când este privată de libertate în aceste condiții”. Cu toate acestea, procedura *habeas corpus* nu este interzisă de alin. 5 pct. (2) citat anterior. Dacă arestarea inițială este nelegală, la fel este și privarea de libertate în baza arestării respective (decizia judecătorului Higgins în cauza Van Hout, loc. cit., p. 18).

40. *Habeas corpus* este o procedură prin care o persoană privată de libertate poate formula o cerere în regim de urgență pentru a fi repusă în libertate pe motiv că privarea sa de libertate este nelegală.

Instanța competentă nu se pronunță asupra regularității, ci asupra temeiniciei acesteia din urmă. Controlul său nu este uniform și depinde de contextul cauzei și, dacă este necesar, de dispozițiile legii în temeiul căreia se exercită puterea de a aplica măsura privativă de libertate. Examinarea vizează conformitatea cu cerințele de formă ale respectivei legi și se poate extinde, printre altele, asupra temeiniciei suspiciunii care se află la baza arestării (ex parte Lynch, loc. cit., și Van Hout, loc. cit.). O privarea de libertate legală din punct de vedere tehnic poate fi totodată verificată pe motivul unui prezumtiv abuz de putere în sensul că autoritățile ar fi acționat cu rea-credință, din superficialitate sau într-un scop nelegal [R v. Governor of Brixton Prison, ex parte Sarno (1916) 2 King's Bench Reports 742 și R v. Brixton Prison (Governor), ex parte Soblen (1962) 3 All England Law Reports 641].

Sarcina probei le revine autorităților pârâte, care trebuie să justifice legalitatea deciziei de a priva de libertate persoana, cu condiția ca persoana care formulează cererea *habeas corpus* să fi furnizat un început de probă în apărarea sa (*prima facie case*) [Khawaja v. Secretary of State (1983) 1 All England Law Reports 765].

## 2. Privarea de libertate în mod nelegal

41. Orice persoană care susține că, în mod nelegal, a fost arestată și privată de libertate poate introduce o acțiune pentru acordarea de daune-interese. În cazul în care legalitatea arestării depinde de existența unui motiv rezonabil al suspiciunii, autorității pârâte îi incumbă sarcina de a demonstra existența acestuia [Dallison v. Caffrey (1965) 1 Queen's Bench Reports 348 și Van Hout, loc. cit., p. 15].

În cadrul unei astfel de acțiuni, caracterul rezonabil al arestării poate fi verificat pornind de la principii consacrate ale controlului judecătoresc al exercitării puterii discreționare a organului executiv (a se vedea Holgate-Mohammed v. Duke, loc. cit.).

## Procedura în fața Comisiei

42. Reclamanții au sesizat Comisia la 18 octombrie 1984, 22 octombrie 1984, 22 noiembrie 1984 și, respectiv, 8 februarie 1985 (cererile cu nr. 11209/84, 11234/84, 11266/84 și 11386/85). Aceștia susțineau că arestarea și privarea lor de libertate nu erau justificate în conformitate cu art. 5 § 1 din convenție și că fuseseră încălcate și alineatele 2, 3, 4 și 5 din articolul menționat (art. 5 § 2, 3, 4 și 5). De asemenea, reclamanții susțineau că nu dispuneau de o cale de atac efectivă în ceea ce privește celelalte capete de cerere, fapt care contravine art. 13.

Capătul de cerere întemeiat pe art. 5 § 2 a fost retras ulterior.

43. La 10 iulie 1986, Comisia a dispus conexarea cauzelor în conformitate cu art. 29 din Regulamentul său de procedură și, a doua zi, a declarat cererile admisibile.

În raportul său din 14 mai 1987 (întocmit în conformitate cu art. 31 din convenție), Comisia a constatat existența unei încălcări a art. 5 § 3 și 5 în cazul domnilor Brogan și Coyle (zece voturi pentru și două voturi împotrivă în legătură cu art. 5 § 3; nouă voturi pentru și trei voturi împotrivă în legătură cu art. 5 § 5), dar nu și în cazul domnilor McFadden și Tracey (opt voturi pentru și patru voturi împotrivă în legătură atât cu art. 5 § 3, cât și cu art. 5 § 5). De asemenea, Comisia nu a constatat existența unei încălcări a art. 5 § 1 și 4 (unanimitate în legătură cu art. 5 § 1; zece voturi pentru și două voturi împotrivă în legătură cu art. 5 § 4) și, în cele din urmă, a concluzionat că nu se ridică o problemă distinctă în raport cu art. 13 (unanimitate).

Textul integral al opiniei Comisiei și al opiniilor separate incluse în raport sunt prezentate în anexa la prezenta hotărâre.

## Argumentele finale prezentate Curții de către Guvern

44. În şedinţa publică din 25 mai 1988, Guvernul a menţinut în fond concluziile formulate în memoriul prezentat, prin care solicita Curţii să stabilească următoarele

„1) că faptele nu indică nicio încălcare a alineatelor 1, 3, 4 sau 5 de la art. 5 (art. 5 § 1, 3, 4 sau 5) din convenţie;

2) că faptele nu indică nicio încălcare a articolului 13 (art. 13) din convenţie; în subsidiar, nu se ridică o problemă diferită în raport cu art. 13 din convenţie”.

În plus, Guvernul a solicitat Curţii să nu ia în considerare capătul de cerere întemeiat pe art. 5 § 2 din convenţie.

## În drept

### I. Obiectul cauzei pe rolul Curţii

45. În cererile iniţiale adresate Comisiei, reclamantii au invocat încălcarea art. 5 § 2 din convenţie, care prevede:

„Orice persoană arestată trebuie să fie informată, în termenul cel mai scurt şi într-o limbă pe care o înţelege, asupra motivelor arestării sale şi asupra oricărei acuzaţii aduse împotriva sa.”

Reclamantii au retras însă ulterior acest capăt de cerere, iar Comisia a indicat în decizia sa privind admisibilitatea că reclamantii nu mai formulează pretenţii în legătură cu art. 5 § 2.

În scrisoarea înregistrată la grefă la 17 mai 1988, reclamantii au solicitat Curţii încuviinţarea de a reintroduce capătul de cerere. În susţinerile lor orale, atât Guvernul, cât şi Comisia au formulat obiecţii faţă de cererea reclamantilor.

46. Domeniul de competenţă al Curţii este stabilit prin decizia Comisiei, prin care cererea introductivă este declarată admisibilă (a se vedea, printre altele, hotărârea *Weeks* din 2 martie 1987, seria A nr. 114, p. 21, pct. 37). Curtea consideră că în prezenta cauză trebuia avută în vedere în mod expres retragerea capătului de cerere întemeiat pe art. 5 § 2. Drept urmare, Comisia a încetat să mai examineze admisibilitatea acestui capăt de cerere. Dacă li s-ar permite reclamantilor să reintroducă acest capăt de cerere în faţa Curţii, s-ar contracara întregul mecanism, instituit în temeiul convenţiei, pentru examinarea cererilor.

47. În consecinţă, afirmaţia că a fost încălcat art. 5 § 2 din convenţie nu poate fi luată în considerare.

### II. Perspectiva generală

48. Guvernul insistă asupra existenţei unor împrejurări deosebit de dificile în Irlanda de Nord, în special ameninţarea reprezentată de terorismul organizat.

Curtea, care a luat act de extinderea terorismului în societatea modernă, a recunoscut deja necesitatea, inerentă sistemului convenţiei, de a menţine un echilibru corespunzător între apărarea instituţiilor democratice în interesul comun şi apărarea drepturilor persoanei (a se vedea hotărârea *Klass şi alţii* din 6 septembrie 1978, seria A nr. 28, p. 23 şi 27-28, pct. 48-49 şi 59).

Guvernul l-a informat pe Secretarul General al Consiliului Europei la 22 august 1984 că îşi retrage notificarea privind derogarea prevăzută la art. 15 din convenţie, care avea la bază starea de urgenţă din Irlanda de Nord [a se vedea Anuarul convenţiei, vol. 14, p. 32 (1971), vol. 16, p. 26-28 (1973), vol. 18, p. 18 (1975), şi vol. 21, p. 22 (1978) pentru notificarea derogărilor, precum şi Buletinul informativ privind activităţile juridice din cadrul Consiliului Europei şi statelor membre, vol. 21, p. 2 (iulie, 1985), pentru retragerea acestora]. În consecinţă, Guvernul a precizat că, în opinia sa, „dispoziţiile convenţiei sunt aplicate în

integralitatea lor”. În orice caz, a subliniat acesta, derogarea nu se aplică domeniului de drept în litigiu.

În consecință, în prezenta cauză nu este necesar să se cerceteze dacă o campanie teroristă în Irlanda de Nord ar permite Regatului Unit să deroge, în temeiul art. 15, de la obligațiile sale ce decurg din convenție. Examinarea cauzei trebuie făcută pornind de la principiul că articolele din convenție invocate de reclamanți în susținerea capetelor de cerere formulate sunt aplicabile în integralitate. Acest lucru nu împiedică însă luarea în considerare, în mod corespunzător, a cadrului general al cauzei. În contextul art. 5, Curtea este cea care trebuie să stabilească semnificația ce trebuie acordată acelor circumstanțe, precum și dacă, în prezenta cauză, echilibrul realizat era în conformitate cu dispozițiile în vigoare ale articolului respectiv în lumina formulării lor specifice, precum și a obiectului și scopului general al acestuia.

### III. Pretinsa încălcare a art. 5 § 1 din convenție

49. Reclamanții invocă o încălcare a art. 5 § 1 din convenție ale cărei dispoziții relevante sunt următoarele:

„Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

[...]

c) dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există suspiciuni întemeiate că a săvârșit o infracțiune [...];

[...]"

Nimeni nu a pus în discuție „regularitatea” arestării și a privării de libertate a reclamanților în temeiul dreptului Irlandei de Nord și, în special, conformitatea acestora cu „procedura prevăzută de lege”. Reclamanții afirmă că lipsirea lor de libertate în temeiul art. 12 din Legea din 1984 nu era în conformitate cu art. 5 § 1 deoarece nu au fost arestați sub suspiciunea săvârșirii unei „infracțiuni”, după cum nici scopul arestării lor nu a fost acela de a fi aduși înaintea autorității judecătorești competente.

50. În prima parte a tezei lor, reclamanții au afirmat că arestarea și privarea lor de libertate lor erau bazate nu pe suspiciunea comiterii unei anumite infracțiuni, ci pe suspiciunea implicării lor în acte de terorism nespecificate, ceea ce nu reprezintă o încălcare a dreptului penal în Irlanda de Nord și nu constituie o „infracțiune” în sensul art. 5 § 1 lit. c).

Guvernul nu a contestat faptul că Legea din 1984 nu condiționa arestarea de existența unei suspiciuni privind comiterea unei anumite infracțiuni, dar a argumentat că definiția prevăzută de lege pentru terorism este compatibilă cu conceptul de infracțiune și îndeplinește cerințele prevăzute în acest sens la art. 5 § 1 lit. c), astfel cum a confirmat jurisprudența Curții. În acest context, Guvernul a precizat că reclamanții nu erau de fapt suspectați de participarea la acte de terorism în general, ci de apartenența la o organizație interzisă și participarea la acte specifice de terorism, fiecare dintre acestea constituind o infracțiune sancționată de legislația Irlandei de Nord și fiecare dintre acestea fiind în mod expres comunicată reclamanților în timpul interogatoriilor care au urmat arestării lor.

51. Art. 14 din Legea din 1984 definește terorismul ca „recurgerea la violență în scopuri politice pentru a răspândi teamă în rândul populației sau al unui segment al populației” (*supra*, pct. 31). Aceeași definiție a actelor de terorism - așa cum a fost stabilită în Ordinul din 1972 privind detenția teroriștilor (Irlanda de Nord) [Detention of Terrorists (Northern Ireland) Order 1972] și Legea din 1973 privind starea de urgență din Irlanda de Nord [Northern Ireland (Emergency Provisions) Act 1973] - a fost declarată de Curte ca fiind „în concordanță cu ideea de infracțiune” (a se vedea *Irlanda împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 18 ianuarie 1978, seria A nr. 25, p. 74-75, pct. 196).

În plus, toți reclamanții au fost interogați în decurs de câteva ore de la arestarea lor cu privire la prezumtiva lor participare la săvârșirea anumitor infracțiuni și suspiciunea de apartenență la organizații interzise (*supra*, pct. 13, 16, 19 și 22).

În consecință, arestarea și, ulterior, privarea de libertate a reclamanților se bazează pe suspiciuni întemeiate privind comiterea unei infracțiuni în sensul art. 5 § 1 lit. c).

52. Art. 5 § 1 lit. c) prevede totodată că scopul arestării sau privării de libertate ar trebui să fie aducerea persoanei în cauză înaintea autorității judecătorești competente.

Guvernul și Comisia au susținut că a existat această intenție și că, în cazul în care ar fi fost strânse suficiente probe fiabile în timpul cercetării efectuate de poliție ulterior arestării reclamanților, cu siguranță că aceștia ar fi fost inculpați și trimiși în judecată.

Reclamanții au contestat aceste argumente, subliniind că în timpul privării de libertate nu au fost nici inculpați, nici deferiți justiției. O arestare efectuată în temeiul art. 12 din Legea din 1984 nu trebuie să fie urmată în mod obligatoriu de inculpare, iar cerința prevăzută de dreptul comun de aducere a persoanei în cauză înaintea unei instanțe a devenit inaplicabilă în cazul privării de libertate în baza acestei legi (*supra*, pct. 30 și 32). Potrivit reclamanților, era vorba așadar de un anumit tip de detenție administrativă, impusă în scopul strângerii de informații, maniera în care puterile speciale se exercitau în practică confirmând acest fapt.

53. Nu i se solicită Curții să examineze *in abstracto* legislația contestată, ci trebuie să se limiteze la circumstanțele cauzei pendinte.

Faptul că reclamanții nu au fost nici inculpați, nici trimiși în judecată nu înseamnă în mod automat că scopul privării lor de libertate nu era în conformitate cu art. 5 § 1 lit. c). Astfel cum au declarat Guvernul și Comisia, existența unui asemenea scop trebuie avută în vedere independent de îndeplinirea lui, iar lit. c) de la art. 5 § 1 nu presupune că poliția ar fi strâns suficiente probe pentru inculpare în momentul arestării ori în timpul perioadei în care reclamanții erau privați de libertate.

Este posibil ca probele respective să fi fost imposibil de obținut sau, având în vedere natura infracțiunilor prezumtive, imposibil de prezentat în instanță fără a pune în pericol viețile unor terți. Nu există niciun motiv să se creadă că, în prezenta cauză, ancheta poliției nu a fost realizată cu bună-credință sau că privarea de libertate a reclamanților nu era menită să sprijine ancheta prin confirmarea sau risipirea suspiciunilor concrete care, după cum a constatat Curtea, au justificat arestarea acestora (*supra*, pct. 51). Suntem îndreptățiți să admitem că, dacă ar fi fost posibil, poliția ar fi formulat învinuirea și i-ar fi trimis pe reclamanți înaintea autorității judiciare competente.

Prin urmare, arestarea și privarea de libertate a acestora trebuie considerate a fi fost efectuate în scopul indicat la art. 5 § 1 lit. c).

54. În concluzie, nu a fost încălcat art. 5 § 1 din convenție.

#### IV. Pretinsa încălcare a art. 5 § 3 din convenție

55. Conform Legii din 1984, poliția poate priva de libertate pentru o perioadă inițială de 48 de ore o persoană arestată în temeiul art. 12 sub suspiciunea întemeiată de participare la acte de terorism și, cu aprobarea Secretarului de stat pentru Irlanda de Nord, pentru o perioadă suplimentară de până la cinci zile (*supra*, pct. 30-37).

Potrivit reclamanților, ca urmare a arestării și privării lor de libertate în temeiul prevederilor legale menționate, au fost victime ale încălcării art. 5 § 3 din convenție, care prevede:

„Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol, trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.”

Reclamanții au remarcat că o persoană privată de libertate în temeiul dreptului comun din Irlanda de Nord trebuie adusă în fața instanței (Magistrates' Court) în termen de 48 de ore (*supra*, pct. 32); și că, în temeiul dreptului comun din Anglia și Țara Galilor (Legea din 1984 privind poliția și probele în materie penală), perioada maximă privativă de libertate permisă în lipsa inculpării este de patru zile, fiind necesară încuviințarea instanței atunci când se depășește pragul de 36 de ore. Potrivit argumentației lor, nu exista niciun motiv plauzibil pentru a justifica necesitatea unei perioade privative de libertate de șapte zile, marcând astfel o abatere radicală de la dreptul comun și chiar de la perioada de trei zile permisă în baza puterilor speciale în materie de arestare prevăzute de Legea din 1978 privind starea de urgență din Irlanda de Nord (*supra*, pct. 33). Nu exista justificare nici pentru a nu încredința aceste decizii magistraților din Irlanda de Nord.

56. Guvernul a argumentat că, având în vedere natura și amploarea amenințării teroriste și a problemelor rezultate de aici pentru strângerea unor probe suficiente pentru inculpare, perioada legală maximă privativă de libertate de șapte zile constituie o parte indispensabilă a efortului de combatere a acestei amenințări, după cum au confirmat-o dezbaterile parlamentare și analizele legislative succesive (*supra*, pct. 26-29). În special, aceștia atrag atenția asupra greutăților întâmpinate de forțele de securitate în strângerea unor probe care sunt atât admisibile, cât și utile, dat fiind că persoanele implicate în activități teroriste s-au antrenat în tehnici de pregătire a rezistenței la interogatorii. De asemenea, era nevoie de timp pentru a efectua analizele științifice necesare, pentru a corela informațiile obținute de la alte persoane private de libertate și pentru a se coordona cu celelalte forțe de securitate. Statisticile fac dovada că posibilitatea de a prelungi perioada privativă de libertate corespunde acestei necesități. De exemplu, în 1987, în Irlanda de Nord s-au acordat prelungiri în cazul a 365 de persoane. Optzeci și trei au rămas în detenție mai mult de cinci zile, iar alte treizeci și nouă au fost inculcate în perioada prelungită pentru săvârșirea de grave infracțiuni teroriste.

În ceea ce privește ideea de a încredința unui judecător sarcina de a controla sau a autoriza prelungirile perioadei privative de libertate peste cele 48 de ore ale perioadei inițiale, Guvernul a subliniat dificultatea prezentării informațiilor în instanță, având în vedere caracterul extrem de sensibil al anumitor informații care stau la baza suspiciunii. Nu numai că instanța ar trebui să se reunească în camera de consiliu, dar persoana privată de libertate și reprezentanții acesteia nu ar avea voie să fie de față ori să primească vreo informație detaliată. Asta ar necesita o modificare fundamentală și indezirabilă, la nivelul Regatului Unit, a legislației și procedurii în baza căreia o persoană privată de libertate are dreptul să fie reprezentată de avocații săi în orice procedură desfășurată înaintea unei instanțe în legătură cu privarea sa de libertate. Dacă li s-ar încredința competența de a acorda prelungirea privării de libertate, s-ar considera că judecătorii exercită o funcție mai mult executivă decât judiciară. Nu ar contribui cu nimic la garanțiile împotriva abuzurilor pe care actualul sistem este conceput să le ofere și ar putea conduce la critici incontestabile la adresa puterii judecătorești. În toate aceste împrejurări, Secretarul de stat se afla într-o poziție mai potrivită pentru a lua asemenea decizii și a asigura un demers consecvent. De asemenea, fondul oricărei cereri pentru prelungirea privării de libertate a fost cercetat atent de către Secretarul de stat în persoană sau, în cazul indisponibilității sale, de către alt angajat din minister (*supra*, pct. 37).

57. În raportul său, Comisia a citat jurisprudența consacrată în sensul că o perioadă de patru zile în cazul unor infracțiuni de drept comun și de cinci zile în cazuri excepționale poate fi considerată compatibilă cu cerința de celeritate prevăzută la art. 5 § 3 [a se vedea deciziile privind admisibilitatea în cererea nr. 2894/66, *X împotriva Țărilor de Jos*, Anuarul convenției, vol. 9, p. 568 (1966), precum și în cererea nr. 4960/71, *X împotriva Belgiei*, Culegere de decizii, vol. 42, p. 54-55 (1973)]. În opinia Comisiei, dat fiind contextul în care reclamanții au fost arestați și problemele speciale conexe cercetării infracțiunilor de terorism, o perioadă privativă de libertate puțin mai lungă decât în cazurile normale este justificată. Concluzia Comisiei a fost că cerința de celeritate a fost îndeplinită de perioadele de patru zile și șase ore (domnul McFadden) și patru zile și unsprezece ore (domnul Tracey), dar nu și de perioadele

de cinci zile și unsprezece ore (domnul Brogan) și de șase zile și șaisprezece ore și jumătate (domnul Coyle).

58. Circumstanța că o persoană privată de libertate nu este inculpată sau trimisă în judecată nu constituie în sine o încălcare a primei părți a art. 5 § 3. Nu există o încălcare a art. 5 § 3 dacă persoana arestată este pusă în libertate „de îndată”, înainte ca un control judiciar asupra măsurii privative de libertate să fi avut loc (a se vedea *de Jong, Baljet și van den Brink*, hotărârea din 22 mai 1984, seria A nr. 77, p. 25, pct. 52). Dacă persoana arestată nu este pusă în libertate „de îndată”, aceasta are dreptul de a fi adusă în termenul cel mai scurt înaintea unui judecător sau a altui magistrat.

Aprecierea celerității se face în raport cu obiectul și scopul art. 5 (*supra*, pct. 48). Curtea ține seama de importanța acestui articol (art. 5) în sistemul convenției: articolul consacră un drept fundamental al omului, mai precis apărarea persoanei împotriva ingerințelor arbitrare ale statului în dreptul său la libertate (a se vedea *Bozano*, hotărârea din 18 decembrie 1986, seria A nr. 111, p. 23, pct. 54). Controlul judiciar asupra ingerințelor puterii executive în dreptul persoanei la libertate este o caracteristică esențială a garanției prevăzute la art. 5 § 3, al cărei scop este de a reduce riscul arbitrarului. Controlul judiciar este inerent statului de drept, „unul dintre principiile fundamentale ale unei societăți democratice [...], care este menționat expres în preambulul convenției (a se vedea, *mutatis mutandis*, hotărârea *Klass și alții*, seria A nr. 28, p. 25-26, pct. 55, citată anterior) și „din care se inspiră convenția în ansamblu” (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Engel și alții*, hotărârea din 8 iunie 1976, seria A nr. 22, p. 28, pct. 69).

59. Obligația exprimată prin expresia „promptly”, în engleză, și „aussitôt”, în franceză, este în mod evident diferită de cerința mai puțin strictă din partea a doua a alineatului 3 (art. 5 § 3) („reasonable time”/„délai raisonnable”/„termen rezonabil”) și chiar de cea folosită la alineatul 4 (art. 5 § 4) („speedily”/„à bref délai”/„într-un termen scurt”). Expresia „promptly” apare în versiunea în limba engleză și la alineatul 2 (art. 5 § 2), unde versiunea în limba franceză folosește expresia „dans le plus court délai” („în termenul cel mai scurt”). Așa cum s-a precizat în hotărârea *Irlanda împotriva Regatului Unit* (18 ianuarie 1978, seria A nr. 25, p. 76, pct. 199), expresia „promptly” de la alineatul 3 (art. 5 § 3) poate fi înțeleasă ca având un sens mai larg decât „aussitôt”, care are sensul exact „de îndată”. Confruntată astfel cu versiuni ale aceluiași tratat normativ care sunt deopotrivă autentice, dar nu perfect identice, Curtea trebuie să le interpreteze într-un mod care le conciliază pe cât posibil și este cât mai potrivit pentru atingerea scopului și realizarea obiectului tratatului (a se vedea, *inter alia*, hotărârea *Sunday Times* din 26 aprilie 1979, seria A nr. 30, p. 30, pct. 48, și art. 33 paragraful 4 din Convenția de la Viena din 23 mai 1969 cu privire la dreptul tratatelor).

Folosirea în versiunea franceză a adverbului „aussitôt”, având o conotație obligatorie de caracter imediat, confirmă faptul că nivelul de flexibilitate aferent noțiunii de „promptitudine” este limitat, chiar dacă circumstanțele conexe nu pot fi ignorate niciodată în vederea evaluării efectuate în temeiul alineatului 3 (art. 5 § 3). În vreme ce celeritatea se evaluează în fiecare cauză în funcție de caracteristicile sale speciale (a se vedea hotărârea *de Jong, Baljet și van den Brink*, seria A nr. 77, p. 25, pct. 52, citată anterior), semnificația care trebuie atribuită acelor caracteristici nu poate fi niciodată de așa natură încât să aducă atingere esenței propriu-zise a dreptului garantat prin art. 5 § 3, adică de așa natură încât să denege efectiv obligația statului de a asigura eliberarea de îndată sau înfățișarea de îndată unei instanțe judecătorești.

60. Prezenta cauză vizează în mod exclusiv arestarea și privarea de libertate, în temeiul unor puteri conferite prin legi speciale, a persoanelor suspectate de participare la acte de terorism în Irlanda de Nord. Normele de drept comun din Irlanda de Nord de aducere a inculpatului înaintea unei instanțe au devenit inaplicabile în mod expres în cazul arestării și privării de libertate în temeiul art. 12 alin. (6) din Legea din 1984 (*supra*, pct. 30 și 32). Nu este necesar să se stabilească, în prezenta speță, dacă într-o cauză penală de drept comun o anumită perioadă, de exemplu de patru zile, în stare de detenție în arestul poliției sau în

dețenție administrativă ar putea fi, în general, compatibilă cu prima parte a alin. 3 de la art. 5 (art. 5 § 3).

Niciunul dintre reclamânți nu a fost adus înaintea unui judecător sau a altui magistrat pe durata privării sale de libertate. Prin urmare, chestiunea care trebuie soluționată este aceea dacă, având în vedere caracteristicile speciale invocate de Guvern, punerea în libertate a fiecărui reclamant poate fi considerată a fi fost făcută „de îndată” în sensul art. 5 § 3.

61. Cercetarea unor infracțiuni de terorism ridică fără îndoială probleme speciale autorităților, fapt deja menționat parțial în legătură cu art. 5 § 1 (*supra*, pct. 53). Curtea ține seama în mod corespunzător de factorii menționați de Guvern în acest context. Este de asemenea adevărat că, în Irlanda de Nord, transmiterea spre aprobare de către Secretarul de stat a cererilor formulate de poliție în vederea prelungirii perioadei privative de libertate și examinarea individuală a fiecărei cereri formulate de poliție de către o persoană din minister constituie o formă de control executiv (*supra*, pct. 37). De asemenea, necesitatea menținerii puterilor speciale a fost monitorizată constant de către Parlament, iar funcționarea acestora a fost revizuită periodic de către personalități independente (*supra*, pct. 26-29). Curtea admite că, sub rezerva existenței unor garanții corespunzătoare, contextul terorismului din Irlanda de Nord are efectul prelungirii perioadei în care autoritățile au dreptul, fără să încalce art. 5 § 3, de a priva de libertate o persoană suspectată de săvârșirea unor grave infracțiuni de terorism, înainte de a o aduce înaintea unui judecător sau a altui magistrat.

Dificultatea, subliniată de Guvern, de a supune controlului judiciar o decizie de a aresta și a priva de libertate o persoană suspectată de terorism poate influența modalitățile de aplicare a art. 5 § 3, de exemplu impunând precauții procedurale adaptate naturii infracțiunilor prezumate. Totuși, aceste probleme nu pot justifica, în temeiul art. 5 § 3, renunțarea completă la un astfel de control exercitat cu celeritate.

62. Conform celor indicate mai sus (pct. 59), sfera flexibilității la interpretarea și aplicarea noțiunii „de îndată” este foarte restrânsă. În opinia Curții, chiar și perioada cea mai scurtă dintre cele patru perioade în litigiu, de patru zile și șase ore petrecute de domnul McFadden în stare de arest (*supra*, pct. 18), depășește limitele de timp stricte admise de prima parte a art. 5 § 3. Sensul clar al expresiei „de îndată” ar fi extins de o manieră inacceptabilă dacă s-ar acorda o asemenea importanță caracteristicilor speciale ale cauzei pentru a justifica o perioadă de privare de libertate atât de mare în absența înfățișării înaintea unui judecător sau a altui magistrat. O interpretare în acest sens ar însemna pentru art. 5 § 3 o reducere gravă a garanției procedurale în detrimentul persoanei și ar avea consecințe care aduc atingere însuși fondului dreptului apărat prin această dispoziție. Prin urmare, Curtea trebuie să concluzioneze că niciunul dintre reclamânți nu a fost adus „de îndată” înaintea unui judecător sau a altui magistrat și nici nu a fost pus în libertate „în termenul cel mai scurt” după arestarea sa. Faptul incontestabil că arestarea și privarea de libertate a reclamantilor au fost inspirate de scopul legitim al protejării comunității în ansamblu împotriva terorismului nu este, de sine stătător, suficient pentru a garanta respectarea cerințelor specifice prevăzute la art. 5 § 3.

În consecință, a fost încălcat art. 5 § 3 în cazul fiecărui reclamant în parte.

#### V. Pretinsa încălcare a art. 5 § 4 din convenție

63. Reclamantii au susținut că, întrucât art. 5 nu a fost încorporat în dreptul britanic, nu era posibil un control efectiv asupra legalității privării lor de libertate, așa cum prevedea alin. 4 de la art. 5 (art. 5 § 4). Art. 5 § 4 prevede următoarele:

„Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală.”

64. În prezenta cauză, reclamantii aveau la dispoziție acțiunea *habeas corpus*, însă au ales să nu recurgă la aceasta. Acțiunea respectivă ar fi determinat verificarea legalității arestării și

privării lor de libertate în temeiul Legii din 1984 și a principiilor aplicabile dezvoltate în jurisprudență (*supra*, pct. 39-40).

Comisia a constatat că cerințele de la art. 5 § 4 au fost întrunite, din moment ce controlul efectuat în Irlanda de Nord ar fi inclus aspectul procedural și fondul privării lor de libertate, în raport cu convenția. Guvernul a adoptat aceeași motivare.

65. Conform jurisprudenței consacrate a Curții, conceptul „legalitate” de la alin. 4 (art. 5 § 4) are același sens ca la alin. 1 (art. 5 § 1) (a se vedea în special hotărârea *Ashingdane* din 28 mai 1985, seria A nr. 93, p. 23, pct. 52); iar „caracterul legal” al unei „arestări” sau „privări de libertate” trebuie stabilit prin prisma nu numai a dreptului intern, ci și a textului convenției, a principiilor generale pe care aceasta le consacră și a scopului restricțiilor admise de art. 5 § 1 (a se vedea în special hotărârea *Weeks*, seria A nr. 114, p. 28, pct. 57). În baza art. 5 § 4, o persoană arestată sau privată de libertate are dreptul la examinarea condițiilor procedurale și materiale care sunt esențiale „legalității”, în sensul convenției, a privării sale de libertate. Asta înseamnă că, în prezenta cauză, reclamantii ar fi trebuit să aibă la dispoziție o procedură care să permită instanței competente să examineze nu numai respectarea cerințelor procedurale prevăzute la art. 12 din Legea din 1984, dar și temeinicia suspiciunii pe care se bazează arestarea și legitimitatea scopului urmărit prin arestare și ulterior prin privarea de libertate.

Așa cum demonstrează jurisprudența relevantă, în special hotărârile *Van Hout* și *Lynch* (*supra*, pct. 40), aceste condiții sunt îndeplinite în practica instanțelor din Irlanda de Nord în legătură cu acțiunea *habeas corpus*.

În concluzie, nu a fost încălcat art. 5 § 4.

## VI. Pretinsa încălcare a art. 5 § 5 din convenție

66. Reclamantii invocă totodată o încălcare a art. 5 § 5, care prevede:

„Orice persoană care este victima unei arestări sau a unei dețineri în condiții contrare dispozițiilor acestui articol are dreptul la reparații.”

În Regatul Unit, se poate pretinde o despăgubire pentru privarea de libertate în mod nelegal în cazul încălcării legislației interne (*supra*, pct. 41 referitor la *false imprisonment*). Întrucât art. 5 nu este considerat a face parte integrantă din dreptul intern al Regatului Unit, încălcarea uneia din dispozițiile sale nu dă dreptul la introducerea unei acțiuni pentru acordarea de daune-interese, neconstituind totodată o încălcare a dreptului britanic.

Guvernul a susținut, printre altele, că scopul art. 5 este de a garanta victimei unei arestări sau privări de libertate „nelegale” un drept la reparații. În această privință, Guvernul a mai susținut că termenul „legal” în sensul diverselor alineate ale art. 5 trebuie interpretat ca făcând în esență trimitere la legislația internă și, în plus, ca excluzând orice element de natură arbitrară. Acesta a concluzionat că, chiar și în cazul constatării unei încălcări a oricăruia dintre cele patru alineate, nu există nicio încălcare a alin. 5 deoarece privarea de libertate a reclamantilor a fost legală în temeiul legislației Irlandei de Nord, și nu nelegală.

67. Curtea, precum Comisia, consideră că o interpretare atât de restrictivă este incompatibilă cu formularea art. 5 § 5, care se referă la orice arestare sau privare de libertate „contrară dispozițiilor acestui articol”.

În prezenta cauză, reclamantii au fost arestați și privați de libertate în mod legal sub aspectul dreptului intern, dar contrar art. 5 § 3. Această încălcare nu ar putea da naștere în beneficiul victimelor - fie anterior, fie ulterior prezentei hotărâri a Curții Europene - unui drept la despăgubire în fața instanțelor interne; acest fapt nu a fost contestat de Guvern.

În consecință, a fost încălcat de asemenea alin. 5 (art. 5 § 5) în cazul fiecărui reclamant în parte. Această constatare nu aduce atingere competenței Curții conform art. 50 în materie de acordare a unei reparații echitabile (a se vedea hotărârea *Neumeister* din 7 mai 1974, seria A nr. 17, p. 13, pct. 30).

## VII. Pretinsa încălcare a art. 13 din convenție

68. Reclamanții au susținut în fața Comisiei că în Irlanda de Nord nu beneficiau de un recurs efectiv în raport cu capetele lor de cerere întemeiate pe art. 5 și că, în consecință, a fost încălcat și art. 13, care prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

Având în vedere constatarea că, în prezenta cauză, nu a fost încălcat alin. 4 (art. 5 § 4), Curtea nu consideră necesar să verifice dacă cerințele mai puțin stricte ale art. 13 au fost respectate, mai ales că reclamanții nu au formulat acest capăt de cerere în fața Curții (a se vedea, printre altele, hotărârea *Bouamar* din 29 februarie 1988, seria A nr. 129, p. 25, pct. 65).

## VIII. Aplicarea art. 50

69. Conform art. 50,

„Dacă hotărârea Curții declară că o decizie luată sau o măsură dispusă de o autoritate judiciară sau de orice altă autoritate a unei părți contractante este în întregime sau parțial în opoziție cu obligațiile ce decurg din [...] convenție și dacă dreptul intern al acelei părți nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei decizii sau ale acestei măsuri, prin hotărârea Curții se acordă, dacă este cazul, părții lezate o reparație echitabilă.”

70. Reclamanții, dintre care trei au beneficiat de asistență judiciară în fața Comisiei și a Curții, nu au solicitat rambursarea cheltuielilor de judecată; aceasta nu este una dintre chestiunile pe care Curtea trebuie să le examineze din oficiu (a se vedea, cu titlu de cea mai recentă hotărâre, hotărârea *Bouamar*, *ibid.*, p. 26, pct. 68, citată anterior).

71. Pe de altă parte, reclamanții au susținut că, „dat fiind că încălcările au fost conștiente și flagrante, ar fi indicată [...] acordarea unor reparații exemplare sau în quantum ridicat”. Aceștia au sugerat că reparația ar trebui calculată la un nivel de circa 2 000 £ (două mii de lire sterline) pentru fiecare oră de privare de libertate în mod nelegal.

Guvernul a solicitat Curții să amâne pronunțarea unei soluții asupra acestei chestiuni.

În circumstanțele cauzei, Curtea consideră prematur să se pronunțe asupra aplicării art. 50 în ceea ce privește cererea de despăgubire pentru prejudiciul suferit. Prin urmare, este necesar să se amâne această chestiune și să se stabilească procedura ulterioară, ținând seama de posibilitatea unui acord între statul pârât și reclamanți (art. 53 § 1 și 4 din regulament).

Pentru aceste motive, Curtea

1. *Hotărâște*, cu 16 voturi la 3, că nu a fost încălcat art. 5 § 1;
2. *Hotărâște*, cu 12 voturi la 7, că a fost încălcat art. 5 § 3 în cazul fiecăruia dintre cei patru reclamanți;
3. *Hotărâște*, în unanimitate, că nu a fost încălcat art. 5 § 4;
4. *Hotărâște*, cu 13 voturi la 6, că a fost încălcat art. 5 § 5 în cazul fiecăruia dintre cei patru reclamanți;
5. *Hotărâște*, în unanimitate, că nu este necesară examinarea cauzei din perspectiva art. 13;

6. *Hotărăște*, în unanimitate, că nu este necesară examinarea aplicării art. 50 în legătură cu rambursarea cheltuielilor de judecată;
7. *Hotărăște*, în unanimitate, că este prematur să se pronunțe asupra aplicării art. 50 în ceea ce privește repararea prejudiciului suferit;  
în consecință,  
a) *amână* pronunțarea în această privință;  
b) *solicită* Guvernului să prezinte, în următoarele 3 luni, observații scrise în această privință și, în special, să notifice Curții orice acord survenit între acesta și reclamanti;  
c) *amână* procedura ulterioară și *deleagă* președintelui Curții competența stabilirii acesteia, dacă este necesar.

Redactată în limbile engleză și franceză și pronunțată în ședință publică în clădirea Curții Europene a Drepturilor Omului, la Strasbourg, la 29 noiembrie 1988.

Rolv RYSSDAL  
Președinte

Marc-André EISSEN  
Grefier

În conformitate cu art. 51 § 2 din convenție și cu art. 52 § 2 din Regulamentul Curții, următoarele opinii separate sunt anexate la prezenta hotărâre:

- opinia separată comună a domnului Thór Vilhjálmsson, a doamnei Bindschedler-Robert, a domnului Gölcüklü, a domnului Matscher și a domnului Valticos;
- opinia parțial separată a domnului Pinheiro Farinha;
- opinia separată a domnilor Walsh și Carrillo Salcedo cu privire la art. 5 § 1 lit. c);
- opinia parțial separată a lui Sir Vincent Evans;
- opinia concordantă a domnului De Meyer;
- opinia separată a domnului Martens.

R.R.  
M.-A.E.

## Opinia separată comună a doamnei judecător Bindschedler-Robert și a domnilor judecători Thór Vilhjálmsson, Gölcüklü, Matscher și Valticos

(Traducere)

1. Chestiunea aplicării în prezenta cauză a art. 5 § 3 este complexă deoarece ridică o problemă de interpretare juridică – aspect deja tranșat în cauze anterioare - și opune drepturi și interese diferite. Nu putem împărtăși opinia majorității Curții cu privire la modul în care ar trebui soluționată această chestiune.

În ceea ce privește problema de interpretare juridică, în primul rând este evident că atât Curtea, cât și Comisia, în mai multe cauze anterioare, au considerat că dispoziția conform căreia „orice persoană arestată sau deținută [...] trebuie adusă de îndată [„aussitôt” în franceză, „promptly” în engleză] înaintea unui judecător [...]” nu înseamnă, având în vedere expresia engleză folosită și contextul general, că această măsură trebuie să fie imediată și instantanee, ci că trebuie luată cât mai repede posibil în funcție de loc, de timp și de circumstanțele fiecărei cauze. Guvernelor le este lăsată o oarecare libertate de acțiune – de altfel, limitată în cazul de față - sub rezerva controlului efectuat de organele convenției.

Problema este aceea de a se stabili câtă libertate de acțiune este permisă. Evident, perioada de timp acceptabilă nu poate fi identică în toate cazurile și ar fi artificială stabilirea unei limite aritmetice valabile pentru toate situațiile. În mai multe rânduri, Curtea a apreciat că este imposibilă transpunerea conceptului „termen rezonabil” într-un număr fix de zile, săptămâni etc. (a se vedea hotărârea *Stögmüller* din 10 noiembrie 1969, seria A nr. 9). Așadar, în fiecare situație, se pune problema aprecierii, care depinde de circumstanțele specifice cauzei examinate.

În cauze anterioare, Comisia a considerat că o perioadă privativă de libertate de patru zile respectă, în cazul infracțiunilor de drept comun, cerința prevăzută la art. 5 § 3 și a fost acceptată, de asemenea, o perioadă de cinci zile într-un caz excepțional, în care persoana privată de libertate a trebuit spitalizată. În schimb, atât Curtea, cât și Comisia, au considerat incompatibile cu această dispoziție diverse cazuri, referitoare în special la Suedia și Țările de Jos, în care perioadele privative de libertate anterioare aducerii persoanelor înaintea unui judecător sau a altui magistrat au variat de la șapte la cincisprezece zile.

În prezenta cauză, este vorba despre o situație al cărei caracter excepțional nu poate fi contestat. Terorismul din Irlanda de Nord a luat proporții dramatice, peste 2 000 de persoane căzându-i victime și pierzându-și viața în urma unor acțiuni de acest tip. Natura și organizarea terorismului, teama pe care o inspiră și caracterul secret specific acestuia îngreunează, ținând seama și de procedura penală aplicabilă (care nu are în vedere intervenția rapidă a unui judecător de instrucție), aducerea cu promptitudine a persoanelor private de libertate în fața unei instanțe. Pe de altă parte, nu pot fi acceptate situațiile de privare de libertate prelungită, care ar încălca drepturile persoanelor private de libertate și pe care, de altfel, le interzice în mod expres art. 5 § 3 din convenție, care constituie o dispoziție fundamentală pentru apărarea libertății persoanei.

Prin urmare, este necesar să se pondereze cu atenție, pe de o parte, drepturile persoanelor private de libertate, iar pe de altă parte, drepturile populației în ansamblu care este grav amenințată de activitățile teroriste.

În cazul de față, cei patru reclamânți au fost privați de libertate fără a fi aduși înaintea unei autorități judiciare pentru o perioadă variind, după caz, de la patru zile și șase ore până la șase zile și șaisprezece ore și jumătate.

În opinia noastră, nu se poate face deosebire în funcție de fiecare caz în parte deoarece toate patru se încadrează în aceeași categorie și nu diferă în mod considerabil din punctul de vedere al duratei.

Având în vedere situația excepțională din Irlanda de Nord, care a fost menționată mai sus, opinăm că, în fond, dacă un termen de patru zile a fost acceptat în cazul unor situații normale,

ar fi rezonabil să se considere acceptabile termenele indicate anterior, care sunt toate mai scurte de o săptămână. O astfel de poziție se încadrează în jurisprudența anterioară și se justifică prin condițiile cu totul excepționale care există în Irlanda de Nord.

Considerând așadar că în prezenta cauză nu a fost încălcat art. 5 § 3, ținem să subliniem că această poziție nu poate fi menținută decât în măsura în care în țară predomină asemenea condiții excepționale și că autoritățile ar trebui să supravegheze îndeaproape situația pentru a reveni la practici de drept comun de îndată ce vor prevala condiții mai normale, mai mult chiar că, până atunci, ar trebui făcut un efort pentru a reduce pe cât posibil perioada privativă de libertate premergătoare aducerii persoanei înaintea unui judecător.

2. De asemenea, nu putem fi de acord cu majoritatea Curții nici în privința constatării încălcării art. 5 § 5. Pe de o parte, întrucât considerăm că nu a fost încălcat art. 5 § 3, nu se pune problema reparațiilor. Pe de altă parte, stabilirea sferei de aplicare exacte a art. 5 § 5 și a condițiilor în care privarea de libertate considerată nelegală poate da naștere unui drept la despăgubire ridică probleme dificile și nu considerăm indicat să le discutăm în acest stadiu.

## Opinia parțial separată a domnului judecător Pinheiro Farinha

(Traducere)

1. În opinia mea, a fost încălcat și art. 5 § 1 din convenție din următoarele motive.

2. „[...] Curtea a subliniat rolul esențial al jurisdicției internaționale și necesitatea unei interpretări restrictive a limitelor libertății personale ținând seama de importanța extraordinară a dreptului garantat, esențial pentru libertatea și demnitatea ființei umane” (Louis-Edmond Pettiti, prefață la cartea lui Vincent Berger, *Jurisprudence de la Cour européenne des Droits de l’Homme*).

3. O „persoană în privința căreia există motive întemeiate pentru a considera necesară împiedicarea ei de la săvârșirea unei infracțiuni” nu poate fi arestată sau privată de libertate decât „în vederea aducerii sale înaintea autorității judiciare competente” (a se vedea hotărârea *Lawless* din 1 iulie 1961, seria A nr. 3, p. 51-52, pct. 14). Cu toate acestea, reclamanții au fost privați de libertate în scopul anchetei, pentru strângerea probelor, nu „în vederea aducerii [lor] înaintea autorității judiciare competente”.

4. Aducerea persoanelor private de libertate înaintea autorității judiciare competente are drept scop controlul legalității privării de libertate; se impune evaluarea măsurii în care suspiciunile agenților de poliție sunt întemeiate.

Nu opinez a fi conform convenției faptul că un agent de poliție arestează o persoană despre care are motive verosimile să suspecteze că este sau a fost implicată în comiterea, pregătirea sau instigarea la acte de terorism și că poliția nu este obligată să se justifice în fața autorității judiciare în vederea verificării existenței unor „motive verosimile de a [o] suspecta”.

## Opinia separată a domnilor judecători Walsh și Carrillo Salcedo cu privire la art. 5 § 1 lit. c)

Opinăm că art. 5 din Convenția europeană a drepturilor omului nu acordă statelor nicio marjă de apreciere. Dacă noțiunea de marjă de apreciere ar fi înțeleasă prin prisma art. 5, s-ar schimba natura de ansamblu a acestei dispoziții de importanță majoră, care ar deveni astfel subordonată deciziilor executivului.

O arestare efectuată în temeiul art. 12 din Legea din 1984 privind prevenirea terorismului, astfel cum a fost modificată și completată ulterior prin diversele acte normative menționate în prezenta cauză, și privarea de libertate în temeiul acesteia nu impun în niciun moment inculparea persoanei arestate. În consecință, acest tip de arestare și privare de libertate

„nu este în mod obligatoriu [...] prima etapă dintr-o procedură penală împotriva unui suspect pe baza unei acuzații care determină o anchetă judiciară” (a se vedea hotărârea Lordului Lowry, Lord Chief Justice, în cauza *ex parte* Lynch, menționată la pct. 36 din hotărârea Curții).

Singura condiție necesară este ca autoritatea care efectuează arestarea să aibă o suspiciune întemeiată că persoana arestată este sau a fost implicată în

„acte de terorism în legătură cu situația din Irlanda de Nord” (a se vedea pct. 30 din hotărârea Curții).

Deși, în fapt, nu există o astfel de infracțiune de „terorism” (concept definit la pct. 31 din hotărârea Curții), legea nu impune ca persoana privată de libertate să fie informată asupra oricărei infracțiuni concrete de care este suspectată; legea nu prevede nici că interogarea persoanei trebuie axată pe infracțiunile de care poate fi suspectată. De fapt, interogatoriul persoanei poate fi limitat exclusiv la fapte de care sunt suspectate alte persoane. Cu cât o persoană este privată de libertate mai mult timp, cu atât mai probabil este să mărturisească ceva. În opinia noastră, art. 5 nu permite arestarea și privarea de libertate a persoanelor în vederea interogării în speranța că se va descoperi ceva în cursul interogatoriului care ar justifica inculparea acestora.

În opinia noastră, arestările invocate în prezenta cauză au fost efectuate în vederea interogării într-un moment în care nu exista niciun mijloc de probă pentru inculpare. Nu s-a găsit nicio probă în acest sens și persoanele în cauză au fost puse în libertate. Circumstanța că legislația în cauză este folosită în acest scop este dovedită pe larg de faptul că, din 1974, 15 173 de persoane au fost arestate și private de libertate în Regatul Unit în baza legislației și că totuși mai puțin de 25 % dintre acestea, adică 3 342, au fost inculpate pentru infracțiuni descoperite în cursul interogatoriului, unele dintre acestea fiind infracțiuni fără nicio legătură cu motivul inițial al arestării și privării de libertate. Mult mai puține dintre acestea au fost condamnate pentru vreo infracțiune de natură teroristă.

Convenția consacră prezumția de nevinovăție și, așadar, unul dintre drepturile omului cât se poate de fundamentale: apărarea persoanei împotriva ingerinței arbitrare a statului în dreptul său la libertate. Circumstanțele arestării și privării de libertate în prezentele cauze nu erau compatibile cu acest drept; opinăm așadar că a fost încălcat art. 5 § 1.

Faptul incontestabil că arestarea reclamanților a fost inspirată de scopul legitim al protejării comunității în ansamblu împotriva terorismului nu este, după părerea noastră, suficient pentru a garanta respectarea cerințelor prevăzute la art. 5 § 1. Respectarea dispoziției impune ca arestarea să aibă drept scop aducerea persoanei arestate înaintea autorității judiciare competente deoarece există motive verosimile de a o bănui că a săvârșit o anumită infracțiune sau mai multe. Convenția nu autorizează arestarea în vederea interogării în speranța strângerii unor informații suficiente pentru a motiva inculparea.

## Opinia parțial separată a judecătorului Sir Vincent Evans

1. Sunt de acord cu hotărârea Curții că, în prezenta cauză, nu a fost încălcat art. 5 § 1 sau art. 5 § 4 și, de asemenea, că nu este necesară examinarea cauzei din perspectiva art. 13. Cu toate acestea, nu pot fi de acord cu majoritatea colegilor mei că a fost încălcat art. 5 § 3 și 5.

2. Aplicarea în prezenta cauză a art. 5 § 3 depinde de sensul care ar trebui dat expresiei „de îndată” în contextul cerinței conform căreia „[o]rice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol, trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare”. Art. 12 din Legea din 1984 privind prevenirea terorismului (dispoziții temporare) permite privarea de libertate a unei persoane suspectate, din motive verosimile, de participare la acte de terorism pentru o perioadă de maxim șapte zile, sub rezerva obținerii unei aprobări din partea Secretarului de stat după 48 de ore, înainte de a fi eliberată sau adusă înaintea instanței. Întrebarea este dacă privarea de libertate a reclamantilor pe durate cuprinse între patru zile și șase ore și șase zile și șaisprezece ore și jumătate în temeiul dispozițiilor articolului respectiv, fără a fi aduși înaintea unei instanțe, a fost compatibilă cu art. 5 § 3.

3. În mai multe cauze, Curtea a recunoscut deja că, în contextul art. 5 § 3, termenul „de îndată” nu poate însemna „imediat”. Astfel, în cauza *de Jong, Baljet și van den Brink*, Curtea s-a pronunțat: „[...] promptitudinea [...] trebuie apreciată în fiecare situație în parte în funcție de circumstanțele cauzei” (hotărârea din 22 mai 1984, seria A nr. 77, p. 25, pct. 52). În cauza respectivă, Curtea a constatat că „în acele circumstanțe specifice, chiar și având în vedere exigențele vieții militare și justiției militare”, intervale de șase, șapte și unsprezece zile nu pot fi considerate compatibile cu sensul necesar expresiei „de îndată” (ibid.). Însă implicația evidentă a acestei constatări este aceea că, în opinia Curții, era compatibilă cu utilizarea expresiei „de îndată” („promptly” în engleză și „aussitôt” în franceză) și cu obiectul și scopul alin. 3 (art. 5 § 3) pentru a permite o oarecare flexibilitate - însă categoric nu fără limite - în raport cu circumstanțele în care persoanele în cauză au fost private de libertate.

La rândul său, Comisia a considerat timp de peste douăzeci de ani că, în cazuri obișnuite, o perioadă de până la patru zile înainte de aducerea persoanei private de libertate în fața unui judecător este compatibilă cu cerința de celeritate și că o perioadă puțin mai lungă se justifică în anumite circumstanțe. Curtea nu a pus la îndoială până acum opinia Comisiei asupra acestor aspecte. Ba mai mult, hotărârile Curții în cauza *de Jong, Baljet și van den Brink* precum și în alte cauze au tins să o confirme implicit.

De asemenea, Curtea a recunoscut în mod constant că trebuie lăsată statelor o „marjă de apreciere” atunci când evaluează compatibilitatea legilor și practicilor interne cu cerințele convenției și că un aspect inerent convenției în ansamblu este căutarea unui just echilibru între cerințele interesului general al populației și protecția drepturilor fundamentale ale persoanei. În cauza *Klass*, Curtea a fost de acord cu Comisia că „un compromis între cerințele apărării societății democratice și a drepturilor persoanei este inerent sistemului convenției” (hotărârea din 6 septembrie 1978, seria A nr. 28, p. 28, pct. 59).

În opinia mea, jurisprudența stabilită până acum constituie o interpretare rezonabilă a art. 5 § 3, în special a expresiei „de îndată” („promptly”).

4. Necesitatea evaluării chestiunii promptitudinii în funcție de caracteristicile speciale ale cauzei și a realizării echilibrului potrivit între diversele drepturi și interese implicate sunt considerente care, în mod sigur, sunt relevante în circumstanțele speciale ale situației din Irlanda de Nord, unde peste 30 000 de persoane au fost ucise, mutilate sau rănite ca urmare directă a activității teroriste din ultimii douăzeci de ani. Echilibrul care trebuie urmărit la aplicarea convenției în această situație este cel între, pe de o parte, interesele comunității și ale persoanelor simple și oneste, care sunt adesea victimele terorismului, iar pe de altă parte, drepturile persoanelor suspectate din motive verosimile că aparțin sau sprijină o organizație teroristă interzisă ori că sunt în vreun fel implicate în comiterea, pregătirea sau instigarea la acte de terorism.

Factorii speciali invocați de Guvern pentru a justifica puterile excepționale în materie de privare de libertate în cazurile prevăzute de art. 12 din Legea din 1984 sunt rezumate la pct. 56 din hotărârea Curții. Printre aceștia se numără greutățile întâmpinate de forțele de securitate la strângerea unor probe care sunt atât admisibile, cât și utile, dat fiind că teroriștii au făcut pregătire în tehnici de rezistență la interogatoriu, natura foarte delicată a informațiilor pe care se bazează suspiciunea în multe asemenea cazuri - care împiedică prezentarea lor în instanță în prezența persoanei private de libertate sau a reprezentantului acesteia, precum și timpul suplimentar necesar pentru verificarea și coroborarea probelor și pentru colaborarea cu alte forțe de securitate. Necesitatea puterilor speciale prevăzute la art. 12, necesitate generată de acești factori, este susținută de statisticile citate la același punct din hotărâre - că în 1987, de exemplu, dintre 83 de persoane private de libertate mai mult de cinci zile, 39 au fost inculpate în timpul perioadei prelungite pentru săvârșirea de grave infracțiuni de terorism.

Viconte Colville a admis, în capitolul 12 din Raportul din 1987 privind aplicarea Legii din 1984, că nu există niciun motiv tehnic ca decizia de aprobare a prelungirii privării de libertate a unei persoane peste 48 de ore să nu fie luată de un judecător al Înalte Curți în locul Secretarului de stat, dar a ajuns la concluzia că o asemenea modificare ar fi greșită. Acesta a precizat că deciziile respective ar trebui luate de un judecător în camera de consiliu, fără ca persoana privată de libertate să fie reprezentată efectiv, și că este de părere că modificarea nu ar contribui cu nimic la apărarea libertăților civile, ci ar conduce la critici incontestabile la adresa puterii judecătorești. Aceste considerente erau la fel de pertinente în 1984, când au fost privați de libertate reclamanții [a se vedea, de exemplu, raportul din 1983 al lordului Jellico referitor la funcționarea Legii din 1976 privind prevenirea terorismului (dispoziții temporare), pct. 70]. Consider că sunt credibile și că susțin opinia potrivit căreia dispozițiile relevante ale art. 12 din Legea din 1984 chiar fac posibilă realizarea unui just echilibru între interesele comunității și drepturile persoanelor private de libertate în temeiul acesteia.

La pct. 61 din hotărârea sa, Curtea ia act de factorii invocați de Guvern și nu îi contestă, recunoscând problemele deosebite pe care anchetarea infracțiunilor de terorism le ridică pentru autoritățile statului. Curtea acceptă, de asemenea, faptul că problemele ridicate la exercitarea controlului judecătoresc asupra deciziilor privind arestarea și privarea de libertate a persoanelor suspectate de terorism pot necesita „precauții procedurale corespunzătoare”. Majoritatea judecătorilor Curții au considerat necesar să interpreteze expresia „de îndată” ca făcând realmente incompatibilă cu art. 5 § 3 orice perioadă privativă de libertate în temeiul art. 12 din Legea din 1984 care depășește cele patru zile considerate, cel puțin de către Comisie, a fi acceptabilă în cazurile normale. Opinez că, dat fiind că noțiunea de promptitudine în contextul art. 5 § 3 trebuie aplicată cu o marjă de flexibilitate, aceasta constituie o interpretare în mod neîntemeiat restrictivă care nu ia suficient în considerare factorii speciali aflați la baza dispozițiilor art. 12. Concluzionez că dispozițiile respective sunt justificate de necesitatea de a asigura un just echilibru în acea situație și că sunt concordante cu ceea ce trebuie să constituie totodată obiectivul urmărit de convenție - acela de a apăra drepturile omului împotriva cruzimii persistente a terorismului din Irlanda de Nord.

5. Din aceste motive, nu consider că puterea conferită prin art. 12 din Legea din 1984 de a priva de libertate o persoană pentru o perioadă de până la șapte zile fără a o aduce înaintea unei instanțe este incompatibilă în sine cu art. 5 § 3. În ceea ce privește exercitarea acestei puteri în cele patru cauze pendinte în fața Curții, nu există niciun motiv de îndoială că fiecare dintre reclamanți a fost privat de libertate în mod corect, în conformitate cu art. 12, și că, în consecință, în opinia mea, nu a fost încălcat art. 5 § 3 în niciunul dintre aceste cazuri.

6. Rezultă că, în opinia mea, nu a fost încălcat nici art. 5 § 5.

## Opinia concordantă a domnului judecător De Meyer

Deși sunt pe deplin de acord cu soluția în prezenta cauză, aş remarca, în legătură cu dictonul de la pct. 48, că prezenta cauză nu ridică în realitate problema „apărării instituțiilor democrației”, ci privește mai degrabă o problemă de coexistență civilă în cadrul unei societăți profund afectate de antagonismele naționale și religioase.

## Opinia separată a domnului judecător Martens

### I. Observații preliminare

1. Nu pot fi de acord cu opinia majorității judecătorilor că, în prezenta cauză, Regatul Unit și-a încălcat obligațiile prevăzute la art. 5 § 3 din convenție.

Am un oarecare regret față de această situație deoarece, fiind chemat la Curte de puțin timp, nu îmi doresc să fiu în dezacord cu atât de mulți dintre confrății mei cu mai multă experiență.

2. Regret cu atât mai mult cu cât, în general, am convingerea că autoritatea Curții ar spori dacă dreptul la exprimarea unei opinii separate ar fi folosit cu mai multă reținere. Mai mult, în acest caz special, sunt în mare măsură de acord cu opiniile majorității. Și eu apreciez că: (1) prezenta cauză nu poate fi soluționată fără a ține seama de legătura pe care o are cu terorismul (pct. 48 din hotărârea Curții); (2) este acceptabilă luarea acestui factor în considerare, deși art. 15 din convenție nu se aplică; (3) „[c]ontrolul judecătoresc asupra ingerințelor puterii executive în dreptul persoanei la libertate este o caracteristică esențială a garanției prevăzute la art. 5 § 3” (pct. 58 din hotărârea Curții).

Faptul că am ajuns totuși la o concluzie diferită se datorează, cred eu, divergenței de opinii față de: în primul rând, ponderea care trebuie acordată terorismului, sau mai bine zis libertății lăsate guvernelor pentru a combate acest flagel ca și altele din epoca noastră, mai ales când în joc se află dreptul persoanei la libertate; în al doilea rând, ponderea care trebuie acordată textului convenției.

3. Așa cum, în mod corect, Curtea reamintește la pct. 48 din hotărâre, terorismul este un aspect al vieții moderne, care a ajuns la amploarea și intensitatea actuală la scurt timp după redactarea convenției. Terorismul - în special terorismul la scara celui care afectează Irlanda de Nord - este însăși negarea principiilor pe care le reprezintă convenția și ar trebui combătut, în consecință, cât de poate de intens. Pare evident că, pentru a suprima terorismul, executivul are nevoie de puteri extraordinare, după cum pare la fel de evident că guvernele ar trebui să aibă în mare măsură libertatea de a opta pentru metodele și mijloacele pe care le consideră cele mai eficace pentru combaterea terorismului. Desigur, în contextul combaterii terorismului statele semnatare ale convenției sunt obligate să respecte drepturile și libertățile garantate oricărei persoane prin convenție. Subscriu la această idee și sunt conștient de pericolul luării unor măsuri care, așa cum s-a exprimat Curtea, pot submina sau distruge chiar democrația sub pretextul apărării ei (a se vedea *Klass și alții*, hotărârea din 6 septembrie 1978, seria A nr. 28, p. 23, pct. 49). Consider însă că nu trebuie exagerat acest pericol - mai ales în cazul statelor cu o tradiție democratică îndelungată și stabilă - și nu ar trebui să se ajungă la a pune în frâu excesiv de mult autoritățile naționale, căci astfel ar avea prea mult de câștigat cei care nu ezită să impiezeze asupra drepturilor și libertăților altora.

4. Este de la sine înțeles că unei persoane suspectate, din motive întemeiate, de participare la acte de terorism ar trebui să i se respecte dreptul de a nu fi supusă torturii sau unor tratamente inumane ori degradante. Dar mi se pare legitimă întrebarea dacă aceasta nu poate fi privată de libertate, până la aducerea sa înaintea unui judecător, o perioadă mai mare de timp decât cea admisă în legislația penală de drept comun. În acest context, consider că afirmația Curții, în partea a doua a pct. 58 din hotărâre, că art. 5 „consacră unul dintre drepturile omului cât se poate de fundamentale” supraestimează oarecum importanța acestei dispoziții în sistemul convenției. Indubitabil, dreptul persoanei la libertate și securitate este un drept important, dar nu intră în grupul restrâns al drepturilor de la care nu se permite nicio derogare. Asta înseamnă că există o marjă la ponderarea interesului general în cadrul combaterii efective a terorismului în raport cu interesele personale ale celor care sunt arestați sub suspiciuni întemeiate privind implicarea în acte de terorism. Căutarea unui just echilibru între interesul general al comunității și interesele persoanei este, așa cum Curtea a subliniat deja în mod repetat și cum reiterează în prezenta hotărâre (pct. 48), inerentă convenției în ansamblu.

5. Însă Curtea consideră decisiv faptul că textul art. 5 § 3 - în special «simplul sens al expresiei „de îndată”» - nu lasă (aproape) nicio marjă pentru o astfel de ponderare a intereselor (a se vedea pct. 59-62 din hotărâre). Voi explica la pct. 6-13 de mai jos motivele pentru care nu împărtășesc această opinie. La acest punct, aș dori să prezint pe scurt două motive pentru a considera că este indezirabilă acordarea unei asemenea importanțe textului convenției până la excluderea aplicării unui principiu care pare fundamental în acest context și, în baza jurisprudenței consacrate a Curții, este inerent convenției în ansamblu.

Primul motiv este acela că formularea convenției încă prezintă urmele evidente ale originii acesteia: adeseori textul ei este mai potrivit pentru un manifest decât pentru un tratat internațional menit să ofere, pe o perioadă considerabilă și pentru un mare număr de sisteme juridice diferite, soluții la probleme de drept fundamentale, însă adesea delicate.

Al doilea motiv pentru a nu acorda prea multă importanță textului convenției este acela că, în opinia mea, Curtea ar trebui să își păstreze libertatea de a adapta interpretarea convenției la evoluțiile condițiilor sociale și opiniilor etice. Pentru aceasta sunt necesare metode de interpretare care nu se opresc, prematur, la textul unei dispoziții.

## II. Este perioada de șapte zile prevăzută la art. 12 din Legea din 1984 compatibilă cu cerința de celeritate?

6. În cele ce urmează mă voi concentra pe ceea ce, în opinia mea, reprezintă problema decisivă, anume aceea de a clarifica dacă perioada de șapte zile prevăzută la art. 12 din Legea din 1984 este compatibilă cu art. 5 § 3 și, în special, cu cerința de „celeritate” din dispoziția respectivă.

7. Cu toate acestea, dat fiind că este pentru prima dată când mi se solicită să îmi exprim opinia asupra unor aspecte legate de interpretarea convenției, îmi permit o mică digresiune, care poate servi atât ca explicație a modului meu de abordare a chestiunii de mai sus, cât și ca punct de plecare pentru argumentația ulterioară.

Întrucât avem de a face cu o problemă de interpretare a art. 5 din convenție, ar fi indicat să începem prin a stabili exact angajamentele asumate de înaltele părți contractante ale convenției în temeiul acestui articol (art. 5).

Consider evident că aceste angajamente au două componente:

- 1) să garanteze că legislația națională proprie este conformă dispozițiilor acestui articol;
- 2) să aplice legislația respectivă și să asigure aplicarea legislației respective<sup>1</sup>, în conformitate cu aceste dispoziții.

Consider că aceeași este situația și în cazul convenției în ansamblu. La prima vedere, din formularea multora dintre dispozițiile sale pare să reiasă că acestea conțin norme de drept uniforme, dar, după o perioadă de reflecție, devine clar că, deși este posibil să îndeplinească în mod excepțional această funcție, în general funcția lor este aceea de directive<sup>2</sup>. Directive pentru autoritățile legislative naționale (în principal legiuitori) pentru a servi ca model legilor, pentru autoritățile executive naționale pentru a servi ca model de conduită și pentru Curte pentru a aprecia dacă legile respective și conduita respectivă sunt în conformitate cu normele stabilite prin convenție.

Realizez, desigur, că, în mod constant, Curtea a subliniat că, în acțiunile având la origine o cerere individuală, sarcina sa - de regulă<sup>3</sup> - nu este aceea de a examina *in abstracto* dacă

---

<sup>1</sup> A se vedea *Irlanda împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 18 ianuarie 1978, seria A nr. 25, p. 91, pct. 239.

<sup>2</sup> A se vedea hotărârea din 23 iulie 1968 în cauza „*Lingvistica belgiană*”, seria A nr. 6, p. 35, pct. 10 *in fine*; hotărârea *Handyside* din 7 decembrie 1976, seria A nr. 24, p. 22, pct. 48; hotărârea *Sunday Times* din 26 aprilie 1979, seria A nr. 30, p. 37-38, pct. 61.

<sup>3</sup> Există excepții de la această regulă: a se vedea hotărârea *Klass și alții* din 6 septembrie 1978, seria A nr. 28, p. 17-18, pct. 33. A se vedea, de asemenea, hotărârea *X și Y împotriva Țărilor de Jos* din 26 martie 1985, seria A nr. 91, în general și, în special, titlul de la p. 13; hotărârea *Lithgow și alții* din 8 iulie 1986, seria A nr. 102, în general și, în special, p. 52, pct. 124; hotărârea *Leander* din 26 martie 1987, seria A nr. 116, p. 30, pct. 79.

legislația statului contractant respectiv este conformă convenției, ci doar de a verifica dacă aplicarea legislației respective în cazul reclamantului a încălcat un drept garantat prin convenție. În susținerea acestei teorii - aspect reamintit în prezenta hotărâre (pct. 53) – este avansată diferența de formulare dintre art. 24 și 25, însă opinez că baza fundamentală a acesteia o constituie deferența judiciară.

Cu toate acestea, consider că, atunci când tratamentul de care se plânge reclamantul este în toate privințele în conformitate cu una sau mai multe dintre dispozițiile specifice și exacte ale legii naționale, logica, precum și onestitatea impun ca primul pas pentru a aprecia dacă aplicarea legii respective constituie o încălcare a convenției ar trebui să fie acela de a verifica dacă legea respectivă este conformă convenției. Dacă la ultima întrebare se răspunde afirmativ, atunci răspunsul la prima întrebare va fi aproape întotdeauna negativ. Dacă însă se constată că legea internă este incompatibilă cu convenția, este totuși posibil ca aplicarea acesteia *in concreto* să nu încalce convenția.

Prezenta cauză demonstrează această ilustrare. Dacă art. 12 din Legea din 1984 este compatibil cu art. 5 din convenție, rezultă că arestările *in concreto* nu au încălcat această dispoziție; dacă însă Legea din 1984 nu este în conformitate cu convenția, este totuși posibil să se considere că arestările (una sau mai multe) *in concreto* nu au încălcat art. 5.

8. După ce am explicat de ce întrebarea enunțată la pct. 6 de mai sus este decisivă, voi răspunde la aceasta, răspunsul, desigur, depinzând de sensul expresiei „de îndată” („promptly”). Prin urmare, ce înseamnă expresia respectivă în contextul art. 5 § 3?

Cred că se pot oferi două tipuri de răspunsuri la această întrebare, în funcție de tendința, precum în cazul Curții, de a se opri la formularea acestei dispoziții, sau de dorința de a lua în considerare și alte modalități de interpretare.

9. Să începem însă cu formularea dispoziției. La prima lectură a art. 5 § 3, în special versiunea franceză<sup>4</sup>, formularea pare să sugereze că o persoană arestată trebuie adusă înaintea unui judecător imediat după arestarea sa. În acest stadiu, devine totuși evident că nu ne putem limita la interpretarea literală, căci astfel ar rezulta o normă care în mod cert ar fi nefuncțională. Trebuie prezumată posibilitatea unor excepții. În consecință, norma ar trebui să fie aceea că o persoană arestată trebuie adusă înaintea unui judecător imediat, cu excepția cazurilor în care circumstanțe speciale împiedică acest lucru: dacă în momentul arestării judecătorul nu este disponibil sau dacă există alte motive care împiedică aducerea imediată a persoanei înaintea judecătorului, este permisă o amânare, cu condiția ca aceasta să nu depășească strictul necesar în circumstanțele cauzei<sup>5</sup>.

10. După o analiză mai amplă, pare foarte puțin probabil ca interpretarea prezentată la punctul precedent să fie cea avută în vedere de persoanele care au elaborat art. 5 § 3. Din cele expuse la pct. 7 de mai sus reiese că aceste persoane au elaborat un fel de normă-etalon pentru verificarea legilor lor naționale sau, mai precis, pentru verificarea dispozițiilor naționale care stabilesc perioada în care o persoană poate fi privată de libertate fără a fi adusă înaintea unui judecător.

Potrivit lui Fawcett, în majoritatea statelor semnatare ale convenției, această perioadă „rareori depășește” două zile<sup>6</sup>. Fawcett nu citează nicio sursă pentru această afirmație, dar să presupunem, în scopul dezbaterii, că aceasta este corectă. Presupunând în plus, deoarece pare rezonabil, că autorii convenției au încercat, pe când elaborau acest paragraf, să enunțe o normă pe care dispozițiile naționale sus-menționate (în forma de la vremea respectivă) să o respecte, nu se poate desprinde decât concluzia că este pur și simplu imposibil ca expresia „de

<sup>4</sup> Versiunea franceză folosește „aussitôt”, care sugerează cu toate acestea „aussitôt que possible” - cât se poate de repede. Astfel, termenul „promptly” de la art. 5 § 3 ar avea poate o semnificație mai largă decât același termen folosit la § 2 (art. 5 § 3), unde în versiunea franceză este folosită sintagma „dans le plus court délai”.

<sup>5</sup> Un exemplu de tip de circumstanțe care sunt pertinente în această interpretare se găsește în Decizia Comisiei din 19 iulie 1972 (cererea nr. 4960/71) (Culegere de decizii, vol. 42, p. 49): persoana arestată trebuia spitalizată imediat după arestarea ei și putea fi adusă înainte unui judecător numai după refacerea ei.

<sup>6</sup> J.E.S. Fawcett, *The Application of the European Convention on Human Rights* (Aplicarea Convenției europene a drepturilor omului), p. 93.

îndată” („promptly”) să aibă sensul destul de strict menționat la pct. 5 de mai sus deoarece, conform respectivei interpretări a art. 5 § 3, aproape orice legislație națională ar fi fost incompatibilă cu convenția de la bun început! Din nou, reiese cu claritate că nu ne putem opri pur și simplu la interpretarea literală a textului respectiv.

Aceste considerente mă îndreptătesc să concluzionez că intenția părților la convenție a fost ca expresia „de îndată” în contextul art. 5 § 3 să aibă un „sens special”<sup>7</sup> și să fie înțeleasă ca fiind: o perioadă (destul de) scurtă, dar totuși o perioadă care poate dura câteva zile, urmând a fi stabilită de legile interne ale înaltelor părți contractante.

Conform acestei interpretări, „de îndată” are drept consecință că legiuitorul național are o oarecare marjă de apreciere și are libertatea de a stabili perioada pe care o consideră cea mai potrivită față de condițiile specifice țării respective, totuși sub rezerva controlului de ultim grad al organelor convenției<sup>8</sup>.

Limita acestei marje de apreciere depinde de exactitatea sus-menționatei afirmații a lui Fawcett: dacă la nivel european ar fi stabilită o normă clară de două zile, atunci trei zile s-ar încadra în această marjă, însă patru zile nu s-ar încadra. Îndrăznesc să cred totuși că, cel puțin în raport cu primele decenii din existența convenției, afirmația respectivă nu era corectă. În primul rând, dacă ar fi fost corectă, atunci Comisia nu avea cum să considere - așa cum a făcut-o în decizia din 6 octombrie 1966, cererea nr. 2894/66, Anuar, vol. 9, p. 564 - o perioadă de patru zile ca fiind „compatibilă cu tendința generală a altor state membre ale Consiliului European”. În al doilea rând, Hulsman, în raportul său pentru Congresul privind dreptul penal european, desfășurat la Bruxelles în noiembrie 1968, a declarat: „[d]urata maximă a privării de libertate care precede controlul judecătoresc a fost stabilită prin lege în majoritatea statelor și variază de la 24 de ore până la 7 zile”!<sup>9</sup> Aceste informații confirmă decizia Comisiei din 6 octombrie 1966, citată anterior. Întrucât nu s-a susținut și nici măcar nu s-a stabilit că între timp s-a dezvoltat o nouă normă europeană, mai strictă, nu pot să subscriu la critica adusă implicit acestei decizii la pct. 60 din hotărârea Curții (cu totul altceva față de întrebarea dacă, din perspectiva securității juridice, este înțeleaptă această critică neașteptată adusă unei decizii care de-a lungul anilor a fost o cauză pilot în materie).

11. Cele două interpretări posibile ale art. 5 § 3 analizate la pct. 9 și 10 de mai sus par să se excludă reciproc, în sensul că dacă una este corectă, cealaltă nu poate fi corectă. Opinez, totuși, că reiese din cele menționate la pct. 7 că situația nu este chiar așa de simplă.

Interpretarea prezentată la pct. 10 („de îndată” înseamnă o perioadă care poate dura câteva zile, urmând a fi stabilită prin legislațiile naționale) concordă cu funcția de directivă a acestei dispoziții: în principiu, aceasta este așadar interpretarea corectă. Însă interpretarea prezentată la pct. 9 poate fi utilă atunci când, după ce s-a stabilit că legea națională este conformă convenției, trebuie să se examineze dacă aplicarea *in concreto* a legii respective a constituit sau nu o încălcare. Atunci ar putea fi decisiv să se cunoască dacă circumstanțele cauzei justifică aducerea persoanei înaintea unui judecător numai după expirarea perioadei maxime prevăzute de legea respectivă.

Consider că acest argument se coroborează cu deciziile Comisiei și explică diferența sensibilă dintre decizia acesteia din 1972, menționată la nota (de subsol) 5, și decizia sa din octombrie 1966, menționată la pct. 10 de mai sus: în cea dintâi, Comisia s-a preocupat doar de cererea specifică cu care a fost sesizată, în vreme ce, în cea de-a doua, chestiunea prioritară era dacă legea olandeză respecta art. 5 § 3.

---

<sup>7</sup> A se vedea art. 31 paragraful 4 din Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor.

<sup>8</sup> A se vedea, pentru alte exemple de marjă de apreciere (implicită) care nu intră sub incidența art. 8, art. 9, art. 10, art. 11, art. 14, art. 15: hotărârea *Kjeldsen, Busk Madsen și Pedersen* din 7 decembrie 1976, seria A nr. 23, p. 26, pct. 53; și hotărârea *Colozza* din 12 februarie 1985, seria A nr. 89, p. 15-16, pct. 30.

<sup>9</sup> A se vedea *European Criminal Law* [Drept penal european], Bruxelles, 1970, p. 491; de asemenea, L.E. Teitelbaum, *Revue des Droits de l'Homme* [Revista drepturilor omului], Vol. V (1972), p. 433 și urm.

Întrucât sunt preocupat în primul rând de cea din urmă chestiune, este interesant de remarcat că în decizia sa din 1966, Comisia a adoptat în mod evident interpretarea descrisă la pct. 10 de mai sus:

„În vreme ce [...] Comisia consideră că părților contractante li se acordă o anumită marjă de apreciere la interpretarea și aplicarea cerinței referitoare la promptitudine prevăzută la art. 3 par. 5 (art. 5 § 3).”

Din câte mi-am putut da seama, Curtea nu s-a pronunțat niciodată în mod expres asupra acestei interpretări. Cu toate acestea, se poate dovedi interesant de remarcat că în hotărârea *de Jong, Baljet și van den Brink* din 22 mai 1984 (seria A nr. 77, p. 25, pct. 52), Curtea a luat în considerare nu numai circumstanțele fiecărei cauze în parte - așa cum ar fi fost indicat dacă ar fi împărtășit opinia exprimată la pct. 9 de mai sus - ci a făcut trimitere și la „exigențele vieții militare și justiției militare”. Acest aspect pare să implice că și Curtea împărtășea opinia exprimată la pct. 10 de mai sus.

Din prezenta hotărâre decurge că, de acum înainte, Curtea respinge acea interpretare, dar, având în vedere considerentele de mai sus, am impresia că, prin simpla evidențiere a faptului că din punct de vedere lingvistic «nivelul de flexibilitate aferent noțiunii de „promptitudine” este limitat», Curtea nu a motivat corespunzător respingerea.

12. Ajungând la concluzia că, în baza art. 5 § 3, statele semnatare ale convenției dispun de o anumită marjă de apreciere, mă voi axa acum pe întrebarea dacă legiuitorul britanic a depășit sau nu marja respectivă atunci când a promulgat art. 12 din Legea din 1984.

Dacă ar fi fost vorba de o dispoziție de drept penal comun, nu ar mai fi existat nicio cauză: în urma hotărârii Curții în cauza *de Jong, Baljet și van den Brink* din 22 mai 1984 (seria A nr. 77, p. 25, pct. 53), ar trebui să se considere stabilit că o dispoziție de drept penal obișnuită care permite o perioadă privativă de libertate de șapte zile fără aducerea persoanei înaintea unui judecător încalcă art. 5 § 3.

Dar nu ne confruntăm cu norme de drept penal comun britanic în materie de privare de libertate, ci - așa cum am subliniat deja la pct. 3 de mai sus - cu o dispoziție specială dintr-o lege specială pentru combaterea terorismului. Guvernul Regatului Unit este de părere că, pentru a stabili dacă a depășit sau nu marja de apreciere prevăzută la art. 5, acest caracter special al legii respective nu numai că ar trebui luat în considerare, ci ar trebui să aibă o pondere mare.

Așa cum am precizat deja la pct. 2-4 de mai sus, consider că prima dintre aceste afirmații este corectă: după părerea mea, este, din toate punctele de vedere, compatibil cu sistemul convenției faptul că un stat invocă imperativele combaterii terorismului pentru a stabili o durată mai mare, decât cea acceptabilă în circumstanțe normale, a perioadei în care o persoană arestată sub suspiciuni întemeiate de participare la acte de terorism poate fi privată de libertate fără a fi adusă înaintea unui judecător.

Astfel am ajuns, desigur, la întrebarea crucială dacă, luând în considerare afirmația Guvernului Regatului Unit că puterile speciale prevăzute la art. 12 din Legea din 1984 sunt necesare în scopul combaterii terorismului, se poate accepta o perioadă de șapte zile, care în contextul dreptului penal comun a fost deja declarată incompatibilă cu cerința de celeritate.

Convingerea mea este că, în această privință, trebuie să se aplice principiul enunțat de Curte cu privire la imperativele de moralitate<sup>10</sup>. Realizarea unui just echilibru între interesele comunității care suferă de pe urma terorismului și interesele persoanei este deosebit de dificilă, iar autoritățile naționale, care în baza unei experiențe îndelungate și neplăcute au dobândit o perspectivă mult mai bună asupra necesităților combaterii eficiente a terorismului și ale protejării cetățenilor decât perspectiva pe care o instanță internațională poate spera vreodată să o dobândească din cărți, sunt mai bine situate în principiu pentru așa ceva decât instanța respectivă!

În acest context, mi se par importanți următorii trei factori:

---

<sup>10</sup> A se vedea hotărârea *Handyside* din 7 decembrie 1976, seria A nr. 24, p. 22, pct. 48.

i) Natura deosebită a amplorii, virulenței și persistenței terorismului care a perturbat din 1969 Irlanda de Nord, o comunitate de 1,5 milioane de persoane. În declarația sa către Curte, *Solicitor General* a precizat că din 1969, au murit 2 646 de persoane ca urmare directă a activității teroriste, iar 30 658 de persoane au fost mutilate sau rănite. Potrivit acestuia, au avut loc 43 649 de atacuri cu bombă și incidente cu arme de foc. Aceste date nu au fost contestate.

ii) În mod indubitabil, avem de a face cu o societate cu o îndelungată istorie a democrației și, ca atare, pe deplin conștientă atât de importanța dreptului persoanei la libertate, cât și de pericolele inerente acordării executivului a unei puteri mult extinse în materie de privare de libertate<sup>11</sup>.

iii) Legiuitorul britanic, cunoscând în aparență pericolele respective, a acordat puterile extraordinare doar pentru o durată limitată, adică de fiecare dată un an, și asta numai în urma unei cercetări adecvate asupra menținerii necesității legislației respective realizată de către analiști care – așa cum a afirmat Guvernul, iar reclamantii nu au contestat în mod convingător – aveau independența și competența profesională pentru o astfel de cercetare<sup>12</sup>. În repetate rânduri, atât analiștii, cât și Parlamentul Marii Britanii au constatat că articolul în discuție nu putea fi eliminat.

În opinia mea, prin prisma celor trei factori, este de dorit ca instanța internațională să adopte o atitudine rezervată.

Cred că, în acest context, Curtea poate concluziona că, atunci când a promulgat și a menținut art. 12 din Legea din 1984, Regatul Unit a depășit marja de apreciere la care este îndreptățit în temeiul art. 5 § 3 numai în cazul în care consideră că argumentele în favoarea menținerii perioadei de șapte zile sunt complet neconvingătoare și nu pot fi susținute în mod întemeiat. Opinez că această condiție nu a fost întrunită.

Desigur, așa cum o demonstrează observațiile scrise ale Comisiei permanente pentru drepturile omului, este posibil să se pună la îndoială faptul că perioada maximă privativă de libertate în temeiul legislației privind combaterea terorismului ar trebui să fie de șapte zile sau de cinci zile (așa cum sugerează Comisia), și să se afirme că un control judecătoresc este chiar posibil. În urma lecturării argumentelor ambelor părți, sunt chiar dispus să afirm că, mai ales referitor la ultimul punct, argumentele invocate în favoarea controlului judecătoresc sunt întrucâtva mai puternice decât cele împotriva<sup>13</sup>. Dar opinez că acestea rămân în continuare întrebări față de care persoanele rezonabile pot avea puncte de vedere diferite. Prin urmare, trebuie să se concluzioneze că opțiunea Guvernului Regatului Unit trebuie respectată de către Curte, care nu poate reține decât că Guvernul nu a depășit marja de apreciere.

Însă aceștia nu sunt singurii factori care trebuie luați în considerare.

Guvernul Regatului Unit a subliniat că perioada de șapte zile este cea maximă<sup>14</sup>, Biroul Secretarului de stat având grijă ca în fiecare cauză perioada privativă de libertate să fie cât se

---

<sup>11</sup> A se vedea, *mutatis mutandis*, sus-menționata hotărâre *Klass și alții*, seria A nr. 28, p. 27, pct. 59.

<sup>12</sup> A se vedea hotărârea Curții, pct. 27-29.

<sup>13</sup> Nu mă pot abține de la a sublinia că, după părerea mea, Curtea nu a acordat, la pct. 61 din hotărâre, suficientă importanță argumentelor Guvernului. Aceste argumente erau următoarele: (1) pentru a proteja informatorii - protecție care este cu atât mai indispensabilă cu cât o anchetă efectivă depinde de capacitatea de a informa -, informațiile fundamentale pe care se întemeiază bănuiala ar trebui păstrate secrete cât mai mult timp posibil; (2) punerea acestor informații doar la dispoziția judecătorului este incompatibilă cu concepțiile fundamentale asupra rolului judecătorului existente în Anglia; (3) în urma cântăririi dezavantajelor perioadei de 7 zile în cazul persoanelor arestate sub bănuiala întemeiată de participare la terorism în raport cu efectele adverse asupra considerației generale față de sistemul judiciar care ar putea rezulta în urma introducerii unui sistem prin care se administrează justiția în baza unor informații care nu au fost comunicate uneia dintre părți, au considerat că primele au constituit răul mai mic. Consider că este prea simplă respingerea acestor argumente prin simpla sugestie că ar fi fost posibile „precauții procedurale corespunzătoare în raport cu natura infracțiunilor bănuite” și prin insinuarea că astfel de „precauții procedurale” ar fi fost compatibile cu garanțiile implicite în formularea „judecător sau [a altui] magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare” de la art. 5 § 3!

<sup>14</sup> Memoriul Guvernului, pct. 1.9 și 1.12.

poate de scurtă. Aceasta afirmație nu a fost contestată în mod serios, iar prezenta cauză face dovada că, în orice caz, este cel puțin plauzibilă.

Guvernul a mai afirmat că, de regulă, în termen de 48 de ore de la arestare, familia persoanei arestate este informată<sup>15</sup> și că persoana în cauză are acces la reprezentare juridică după cele 48 de ore și, ulterior, la intervale regulate de 48 de ore<sup>16</sup>. Nici aceste afirmații nu au fost contestate. De asemenea, nu s-a negat faptul că persoana arestată, prin cererea *habeas corpus*, ar putea determina examinarea, în instanță, a chestiunii legalității arestării sale, adică a respectării condițiilor de la art. 12 din Legea din 1984<sup>17</sup>.

Acestea constituie, după părerea mea, garanții importante împotriva potențialei exercitări abuzive a puterii de a aresta în temeiul art. 12 din Legea din 1984<sup>18</sup>.

Luând în considerare toți acești factori și ținând seama de faptul că - așa cum reiese din pct. 10 *supra* - în materia cauzelor penale de drept comun o perioadă de patru zile trebuie să fie considerată totuși acceptabilă, opinez că Legea din 1984 nu poate fi declarată incompatibilă cu art. 5 § 3 din convenție.

13. Concluzia la care am ajuns la punctul precedent mă eliberează de obligația de a examina dacă aplicarea *in concreto* a Legii din 1984 a constituit o încălcare a art. 5 § 3: privarea de libertate de care se plâng reclamantii a avut o durată mai mică de șapte zile și, prin urmare, nu poate fi considerată o încălcare - în cazul în care este corectă concluzia mea că o durată de șapte zile nu este incompatibilă cu convenția.

---

<sup>15</sup> Memoriul Guvernului, pct. 1.19.

<sup>16</sup> Memoriul Guvernului, pct. 1.19 și 2.41. A se vedea, de asemenea, pct. 2.47, unde se subliniază că reclamantii din prezenta cauză au fost vizitați de avocatul lor (a se vedea, de asemenea, pct. 11-22 din hotărârea Curții).

<sup>17</sup> A se vedea hotărârea Curții, pct. 39 și 40. Simplul fapt că acest recurs nu pare să fie folosit frecvent nu pare relevant; este relevant faptul că acesta stă la dispoziția persoanelor private de libertate în temeiul art. 12 din Legea din 1984 și că, din răspunsurile Guvernului la întrebările Curții, reiese că dintr-un număr de treisprezece cereri, trei au avut ca efect punerea în libertate dispusă de instanță, iar în alte patru cazuri poliția a dispus punerea în libertate înainte de audiere.

<sup>18</sup> La pct. 4 din răspunsurile Guvernului la întrebările adresate de Curte, acesta a enumerat alte garanții; nu consider necesar să intru în detaliile acestora, din moment ce le consider pe cele discutate în această opinie ca fiind cele mai importante în acest context.